

ABONAMENTUL

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . . 2.40 „

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA.
Strada Zrinyi N-rul 1a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.
Manuscrisele nu se în-
napoiază.

ROMÂNUL

Ne chiamă lupte nouă...

Arad, 21 Iulie.

„Nu: jos Austria, ci: sus România!”

N. Iorga.

Chestia românească e la ordinea zilei. România, care pe urma războiului victorios al alianței balcanice părea că a ajuns să joace un rol secundar în Balcani, e și acum singurul stat în sudostul Europei, care n'a căzut nici în grandomania oarbă a Bulgarilor, nici în aroganța stupidă a Grecilor, pe cari, după ce au dovedit atâta eroism macelărind pe Români moedoneni, „victoriile” recente asupra armatei istovite a generalului Ivanov se pare că i-au exaltat cu totul, urcându-le ambiția până și asupra Bizanțului Paleologilor. România și-a păstrat tot calmul necesar pentru a impune în ceasul hotărâtor, ca glasul său să fie ascultat. Deși rezultatul conferinței dela Petersburg însemna mai iute o înfrângere, România, chiar și dacă n'ar fi mobilizat un singur oștean, în împrejurările de față și-ar fi recăstigat situația sa dominantă, câtă vreme popoarele balcanice au dovedit că mai au nevoie de oarecare epitropie exercitată de una sau de alta dintre marile puteri interesate în Balcani și că nu-s în stare a modera după trebuință avânturile acelor, cari fac politică, se luptă, câștigă victorii, numai dela distanță, — în cafenea. Chestia românească în Balcani fără îndoială că va fi, astfel, rezolvită în modul cel mai favorabil României.

Din haosul evenimentelor, cari se precipi-

tează într'un vârtej vijelios, reținem unul foarte semnificativ: faptul că România a mobilizat în contra dorinței celor dela Viena, un fapt, care pe mulți i-a îndemnat să discute și chestia românească din Austro-Ungaria. În București s'au auzit strigăte: „Jos Austria!” Și acestora li s'a răspuns: „Nu jos Austria, ci: sus România!” Jos păcatele noastre: luxul nostru, dihonnia dintre noi, miserabilele interese de partid, cari ne sfășie; — jos *aceasta* și sus România nouă, curată, unită, tare”. Cuvintele acestea, entuziasmul întreg care a cuprins întreaga Românie, înfrățirea aceasta a tuturor claselor sociale întru urmărirea aceluiaș ideal superior, ne fac să credem într'o radicală primenire a spiritului public din Tară. Până acum cunoștințele celor mai mulți Români din Tară despre noi, cei de „peste munți”, despre lanțul greu al împilării noastre culturale și politice se mărgineau la câteva fraze stereotipe, la câteva formule vagi, la exprimarea în șoapte a unor dorinți, pe cari nimenea n'avea curajul să le spună cu glas. Astăzi, după ce oștirea se va reîntoarce de pe câmpul de luptă, *după ce se va rezolvi în fine și chestia agrară, care va ajunge de bună seamă actuală după acest război, pe care în cea mai mare parte tot țărâimea îl poartă*, privirile Românilor din Tară se vor îndrepta și afară de hotare, unde atâtea răni deschise strigă: *dreptate...*

Noua orientare a politicii românești nu înseamnă numaidecât o depărtare de tripla alianță și cu atât mai puțin o apropiere de Rusia, înseamnă numai că România pentru serviciile sale cere contraserviciul corespunzătoare. Făgăduielile Rusiei nu o vor amăgi,

nici văicările dulcele ale presei austriace. Pentru România chestia Ardealului e o chestie de existență: dacă Ardealul ar fi maghiarizat sau ar ajunge în starea Basarabiei, existența României ar fi serios periclitată de cele două popoare mongolice dela apus și dela miazăzi. Cum Rusia nu i-a putut rusifica pe Moldovenii din Basarabia, nici Ungurii nu ne vor putea înghite așa de iute și ușor: ba e foarte probabil că nevenindu-și în ori își vor săpa singuri mormântul... Dar ei ne pot înna-buși cultura românească răpindu-ne școalele și ei ne pot corupe sufletul românesc strivind în germene orice acțiune a intelctualilor români conștienți: și ce înseamnă un popor, în care jos e întunerec și sus corupție o putem vedea în Basarabia. Ungurii nu ne pot maghiariza, dar ne pot sili la pasivitate — ceea ce înseamnă *corupție* — dacă România nu va interveni la timp. Atacurile Ungurilor devin tot mai furioase și se pare că Viena n'are nimic de obiectat: școalele ni se nimicesc, cartea românească e oprită, după Hajdudorogh ni se făgăduiește și o episcopie maghiară gr. orientală, ba ziarele ungurești reclamă și măsuri aspre contra băncilor noastre, — nu e destul?

Mobilizarea armatei române și entuziasmul care a cutremurat româniimea întreagă se pare că vor avea un efect puternic și durabil asupra Românilor asupriți: ei vor opune de aci înainte primejdiiilor toată energia de care sunt capabili. După o epocă de activitate parlamentară, care în fața forței majore reprezentate prin miile de baionete ale jandarmilor unguri nu a putut înregistra multe succese, vom avea deci o epocă de activitate po-

Noi suntem pentru steagul cel roșu...

De Eugen Goga.

Ilarie Chendi a spus vorbele din acest titlu într'un moment când i se părea că a intrat pacea infructuoasă în rândurile literaților noștri, pacea cu steagurile ei albe și banale, pe care el a urât-o atât de mult. Le-a spus în unul din acele scânteietoare „preludii” cari au apărut în „Viața Literară” și mai târziu în volumul „Impresii”. Vorbele aceste au fost un program al vieții lui, au fost însași rațiunea lui de a fi. De ele trebuie să-și aducă aminte oricine acum când cuvântătorul lor s'a dus în împărăția albă a morții. — Noi suntem pentru steagul cel roșu!...

S'a zis că Ilarie Chendi a fost un critic și un ziarist. E adevărat, întrucât căutam să strângem pe toți oamenii în patul procrustic al sistemelor. Ar fi și mai adevărat dacă însuși Chendi s'ar fi simțit astfel. Dar el nu s'a putut țăr-muri nici odată pe-un calapod oarecare. Era un suflet de artist. Avea îndoiele amare, avea picurări de jale ascunsă, avea avânturi, cari, toate n'au nimic de-a face cu critica sau cu ziarul în sine. Era o personalitate complicată, trecută peste hotarele înguste ale meșteșugului. Trebuie să se știe că Chendi a scris odată poezii, a scris nuvele, dintre cari unele târziu de tot, în „Țara Noastră”, sub ștersul pseudonim Economu, dacă-mi aduc bine aminte, iar prietinelor, tocmai în anii din urmă, știa să le povestească planul

unui roman cu subiect din viața literară bucu-reșteană. Nu, ar fi o greșală enormă, o nepriecere, să-l categorisim pe acest om, întocmai pe cum e aproape o insultă să-l faci pe d. Iorga, de pildă, numai istoric, numai literat sau numai barbat politic. Sunt anumiți oameni — și aceste sunt personalitățile distinse — cari n'au cadre fiindcă sunt prea mari să încapă în ele sau fiindcă le izbesc cu piciorul, neputându-le suferi în jurul lor. Sunt oameni cari nu sunt, cum s'ar zice, Mihalache Dragomirescu, să stea la poarta literaturii cu metrul în mână, măsurând pe trecători!...

Ilarie Chendi a fost un artist în cea mai nobilă accepție a cuvântului și va fi pururea o pierdere a literaturii noastre că omul acesta s'a dus dintre noi fără să ne lase pagini consistente de literatură pură. Ironia lui mușcatoare dublată uneori de gingășii nebanuite, stilul lui incisiv, cultura lui temeinică, dar mai ales originalitatea vederilor lui, ar fi putut să ne lase opere de reală valoare, mult mai trainice decât o mare parte dintre pretențioasele încercări ale multor scriitori din generația nouă. Energia lui combativă, dacă s'ar fi canalizat într'un roman, bunăoară, sau în drame, ar fi produs o influență binefăcătoare asupra literaturii noastre actuale. Scriitorii noștri tineri, dintre cari unii sunt niște simpliști ciobăneți, iar alții farsori cari își acoperesc golătatea cu o rafinerie prefăcută, ar fi putut să învețe mult din sbuciumările intelctualului superior care a fost răposatul. Ilarie

Chendi era simțitor ca o mimoză în fața celor mai subtile valuri ale frumosului și știa să lovească cu cruzime de condottier în capul minciunii — însușiri cari nu prea tulbură literatura noastră nouă.

Dar istoria nu înregistrează oamenii după ce ar fi putut să dea, ci după ce au dat neamului lor și umanității. Ilarie Chendi va fi pomenit ca un luptător cu succese binefăcătoare în istoria noastră literară și politică. Nu un luptător cu trâmbiți, care adună lumea în jurul lui și dă navală împreună cu ea asupra unei probleme, ci un singuratic, un izolat, un strașnic duelgiu cu floreta. Sunt cunoscute luptele lui, nu mai trebuie descrise. Iși alegea dușmanul din mulțimea care-l înconjură totdeauna, îl străntora într'un colț și lovea — să nu mai crească iarbă verde. De multe ori era o superioară plăcere estetică să vezi cu câtă siguranță și cu câtă eleganță în mișcări se bătea acest om pentru adevărul lui. Nimic din greutatea strămoșească a ardelenilor în el, nimic din frazeologia bucu-reștenilor. Fără să facă gesturi mari culca la pământ pe cine nici nu visai.

Insuși d. Nicolae Iorga a avut să pătimească mult pe urma lui, din pricina unor greșeli pe cari poate că le va recunoaște și d-sa astăzi când stă singur, părăsit de-o mulțime dintre puii cari au făcut pene sub razele aprinse ale activității sale. De altfel de d. Iorga l-a despărțit totdeauna absoluta deosebire de temperament. Statura înaltă și marea barbă de apostol a unu-

litică în sensul cel mai larg al cuvântului; — o epocă care nu cere politicieni, ci eroi, — eroi ai muncii tăcute și ai jertfei fără reclamă, cari vor continua acel lung șir de martiri ai neamului nostru cari au căzut pe toate câmpurile de luptă ale Europei orientale.

Chestia românească va trebui deci să preocupe diplomația europeană și în special pe domnia dela Viena. Dacă Austria va continua să facă politică ungurească, atunci Români față de acțiunea distrugătoare a Ungurilor vor răspunde cu o reacțiune, care, după împrejurări, poate însemna și un capitol roșu în istoria noastră. Pasivi nu mai putem rămâne. — căci ceea ce s'a întâmplat în Basarabia fiindcă ne-a găsit slabi și desorganizați, nu se mai poate întâmpla în Ardeal. Domnul profesor Nicolae Iorga a strigat: „Nu: jos Austria, ci: sus România!” România nu urmărește și nici nu poate urmări nimicirea Austriei, dar primejdia slavă, — care mai scade și nu e așa de înfiorătoare, când considerăm cât de tare se urâsc între clăta popoarele slave, — nu ne va putea face să uităm primejdia maghiară, actuală și mediată, și dacă Austria nu se simte destul de puternică să încerce *aventura*, pe urma căreia Români din Ardeal și din Ungaria ar scăpa din brațele ucigătoare ale maghiarizării, atunci nouă nu ne rămâne decât, — *un singur drum!*

Restabilirea stărilor normale în Croația e așazicând problema capitală, a cărei deslegare și-a pus-o guvernul contelui Tisza în vacanța de vară, constrâns la aceasta de cererea imperativă a forurilor competente din Viena. Se știe că dieta croată a fost suspendată și că constituția Croației a fost suspendată la insistența guvernului Khuen, deoarece era cât pe aci ca dieta croată să declare unanim ruperea relațiilor de dependență cu Ungaria constituindu-se stat autonom în cadrul monarhiei. Pericolul acesta guvernul contelui Khuen a crezut să-l înlăture prin pedepsirea Croației cu numirea unui comisar regese în persoana lui Cuvaj, care însă prin activitatea lui despotică a înverșunat și mai mult populațiunea Croației, înecat acesta văzându-și periclitată chiar și viața s'a refugiat din Agram luându-și concediu permanent și lăsând conducerea afacerilor administrative în

mâna vicebanului Unkelhäuser, caruia apoi i-a succes intrucâtva a domoli spiritele agitate la extrem. În urma activității slavilor de sud aliați cu frunțașii croați era temere că problema croată să fie rezolvită pe o cale nefavorabilă Ungariei și astfel de sine înțeles, contele Tisza, luând guvernul, a promis și restabilirea stărilor normale în Croația, ca nu cumva să piardă tutotatul asupra acestei provincii ungare — cum e privita de cercurile maghiare Croația. După multe tratative și orientări contele Tisza în sfârșit a anunțat în consiliul de miniștri, ținut Sâmbătă după amiază, numirea iminentă a contelui Theodor Pejačević de ministru croat, pentru care lucru primise deja aprobarea prealabilă a M. Sale. Se vesteste, însă, că consiliul de miniștri, discutând chestia croată, a hotărât să propună M. Sale primirea dimisiei lui Cuvaj, înaintată deja de mult, și numirea unui nou comisar în persoana consilierului ministerial, șeful de secție din biroul primului ministru, baronul Ivan Skerlec, a cărui numire, după cum se anunță va urma în cele mai apropiate zile.

Astfel înțelege contele Tisza restabilirea stărilor normale în Croația.

„Aliații României”. De când România e stăpâna situației politice în Balcani, ziaristilor din Budapesta li-se năzarește că, o voce le strigă mereu în ureche:..... „România Mare”. Din cauza frigurilor cauzate de acest strigat alarmant toate articolele sună la fel, întrecându-se a spune pericolul vecinătății cu o Românie Mare. Avem însă în numărul de Duminică al ziarului „Pesti Hirlap” o corespondență a unui jidan fugărit din România de groaza mobilizării, în care corespondența se aduc cele mai neputincioase calomii armatei române. „E aproape supărător pentru ochiul și urechea maghiarului, acea însufletire de care sunt pătrunși acești oameni pentru idealul României Mari” — zice el. După această constatare urmează o serie de născociri și minciuni. Nu voim să ne mai oprim asupra lor: fiecare face cum poate.

Locul soarecilor e în gaură, în soare umblă numai vietuitoarele nobile.

Un alt german despre politica de maghiarizare. După „Wiesbadener Zeitung” și „Berliner Tageblatt” și-a ridicat glasul în zilele trecute și „Augsburger Postzeitung” împotriva episcopiei greco-catolice maghiare, căreia guvernul maghiar i-a dat ființă cu mijloace necinstite și detestabile. Ziarul arată cum printre ereticii români și ruteni revoltați s'a pornit o adevărată mișcare de „Los von Rom”. „Pester Lloyd” se năpustește în numărul de Sâmbătă asupra creștin-socialilor din Austria pentru critica aspră a ziarelor din Germania, ce acestea o fac politicii guvernelor ungare față de Români, bănuindu-i pe ei de autori ai arti-

colilor din chestie. Reflexiile ziarelor maghiare la constatarea adevărului din partea presei germane sunt tot atâtea grațiosități, în împărțirea căror ele sunt atât de dornice îndată ce cineva nu le crede minciunile lor, ci îndrăsneste să descopere în fața lumii adevărata stare a lucrurilor din Ungaria.

Firește, a injura în toate părțile e mai ușor decât a-ți recunoaște păcatele!

Români-Maghiari-Germani.

Leipzig, 20 Iulie.

Frunțașul politic sas din Brașov, fostul deputat Lutz Korodi, expulzat din Ungaria pentru „agitatie”, acum profesor în Berlin-Wilmersdorf și colaborator politic la marea revistă germană „Preussische Jahrbücher”, publică în valorosul ziar al naționalistilor germani „Tägliche Rundschau” din Berlin cu data 15 Iulie 1913 un prea interesant articol asupra stărilor politice din Ungaria. Pentru exactitatea celor cuprinse în el, ne permitem a-l face cunoscut cititorilor în traducere completă după textul german:

Dacă bărbații de stat maghiari s'ar supune unei autocritici serioase, ar trebui să mărturisească că poartă cea mai mare vină în ce privește atitudinea schimbată de azi a României; de zeci de ani au urmărit cu cea mai mare sânguinătate, ca în regatul vecin, care încunjură Transilvania în Ost și Sud, să nască o indispoziție adâncă ostilă contra Ungariei și în consecință contra Monarhiei habsburgice. Politica de frică și tulburare a îndemnat pe Maghiari de a se năpusti într'un chip neomenos contra Românilor din Ungaria, al căror număr formează aproape o treime din întreaga populație maghiară, și de a-i înstrăina cât mai mult de statul lor. Ludovic Kossuth nădăduia de asemenea să maghiarizeze pe Români și-și îndemna pentru îndeplinirea acestui fapt toți tovarășii de luptă. Astăzi maghiarimea deși s'a convins de nereușita acestei întreprinderi, n'a putut avea încă destul curaj ca să așeze politica naționalităților pe alte baze, așa că și azi cercurile conducătoare ungurești persecută pe Români și-și împiedecă în dezvoltarea vieții lor naționale. Impunșăturile de ac ale politicii ungurești nu au totuși alt efect decât că întetese în România din Transilvania și Ungaria desgustul contra stăpânilor plini de răutate. E o minune, că printre acești Români, cari formează cu frații lor de peste Carpați o unitate culturală cu mult mai perfectă decât a Ungurilor în țara lor, nu s'a ivit încă un primejdios curent iredentist. Acest fapt însă arată că poporul român în cele mai adânci pături ale sale e stăpânit de încrederea neclintită în viitorul său (toate sublinierile sunt ale autorului). Leitmotivul politi-

ia nu se potriveau nici decum cu barbișonul de Mefistofel și figura mărunț a celui-lalt. Unicul punct în care s'au întâlnit a fost politica. Nu va fi neinteresant să se știe că Chendi a scris în „Tribuna” câteva articole în care aprecia fără rezerve sub raport politic pe „adversarul” său. D. Iorga care, după cât știu, în vremea din urmă, impresionat de apropiata moarte sigură a răposatului, i-a întins mâna de împăcare, va găsi, poate, în această veste încă o justificare pentru gestul său. Chendi era doar și el un naționalist intransigent, propagator al ideilor de progres „prin noi înșine”. Cinsprezece ani de zile cât a făcut el politică la „Tribuna Poporului”, la „Libertatea”, la „Tara Noastră” și în sfârșit la „Tribuna”, a fost totdeauna un fervent sămănător de gânduri sub acest raport. Și dacă curentul dela „Semănătorul” — întemeiat și de Chendi — a găsit un răsunet politic atât de puternic în Ardeal este a se atribui în mare parte și condeiului spornic al publicistului care nu se așia, e adevărat, niciodată spre vedere publică, când era vorba de politică. Dar însăși mișcarea regeneratoare literară a „Semănătorului” a fost pregătită de activitatea critică plină de roade a „sasului”, a „trocarului” — după cum era injurat Chendi de toți *Becești*, *Macedonșii* și *Demetriazi*, cari odinioară țineau de gât sănătatea literaturii noastre. Trebuie să ne aducem numai bine aminte cum cădeau toate aceste mărimi false sub loviturile măiestre ale răposatului. Era destul să-și înceapă Chendi un

articol seriind „Roșcove, Roșcove!...” ca un *Radu Rosetti* să plece în obscuritatea binemeritată. Că mai târziu s'a întors el însuși împotriva „*Semănătorului*” este a se atribui nu unei renegării de principii, nici unor chestiuni absolute personale, ci faptului că mișcarea dela această revistă începuse să prezinte către sfârșit simptomele unei poligrafii naționale. Incurajați de însufletirea generală începuseră să apară — e știut doar — secăturile imitatoare, „*papagalii antipatici*”, cum îi botezase tocmăi el. Iar împotriva acestor simptome era datoră lui să lupte. Ar fi fost inconsecvent față de sine însuși, dacă n'ar fi pus piciorul în prag. El care a distrus o seamă de astfel de primejdioși certati cu talentul, nu putea să privească liniștit învierea unei noi pleiade absolute de aceeași valoare, îmbrăcată numai în altă formă. Credințele lui literare nu s'au schimbat niciodată, ori cât de mult ar fi primit în cursul luptelor vr'o culoare mai intensivă sau mai palidă. El a rămas același totdeauna: admirator fără restricții al talentului, și dușman neîmpăcat al lipsei de talent...

Dușman!... Chendi era un dușman, cum nu-și dorește nimeni. Poate el, care a făcut cea mai caldă apolojie a dușmanilor inteligenți, să-și fi dorit unul asemenea lui. Era primejdios, fiindcă știa totdeauna să împungă unde doare mai tare. Burghezii, bunii cetățeni miloși, nu-l prea iubiau din pricina aceasta. Dar... nu acești oameni fac progresul. N'aveau, deci, pentru ce să-l iubească. Meseria lor nu e alta decât să

simtă și poate... să inspire milă. Oșelții în focul luptelor vieții, caracterele îndragostite de nobleța rășoiului, l-au iubit însă totdeauna și dacă nu l-au iubit, l-au respectat. Firește, nu poate să fie aci vorba de anumiți bădărani, cari își închipuiesc că bătaile literare se fac cu trupul, dela grumazi în jos. Respectul acestora nu l-ar fi primit în primul rând Chendi, care fugea de ei cu oroare și care când se întâmpla de ajungea, fără să vrea, în fața lor, rămânea de multeori desarmat, neștiind cum să le pareze, fie dragostea fie copitele.

S'a zis de multeori că par'că căuta cearta cu lumânarea, că activitatea lui a dat numai rezultate negative. E adevărat. Dar împotriva acestei constatări, făcută cu intenția de a mieșora valoarea lui Chendi, se impune întrebarea veche că oare în anumite împrejurări nu e mai bine să dărim decât să zidești? Și apoi, la urma-urmelor, nu sunt toți oamenii mesteri ziditori, mai sunt și de acei cari dărimă. Chendi, de altfel, și-a început activitatea și a continuat-o într'o vreme când se simțea mult lipsa dărimătorilor de glorie false, de reputații nevrednice. E păcat că nu și-a întins, cum s'a zis, această activitate și asupra societății noastre întregi prin opere pur literare. În societatea noastră, mai ales în Ardeal, se simte demult nevoia unui dărimător îndrăsnit, fără de care nu se va putea zidi nici odată o operă culturală traică. Se simte nevoia unui scriitor cult, care să pună fără milă cuțitul în ranele noastre multe, care să nu aibă

cei românești în țările Coroanei Sf. Ștefan se rezumă de 50 de ani încoace în vorba „*Halte im Sinn*”. „Ține minte” relele ce ți-le fac — aceasta predică poporului zi de zi conducătorii Românilor; n'a sosit încă ceasul răfuieților, dar el vine așa de sigur, cât de constant și de desvoaltă la o cultură mai înaltă și la o maturitate politică în ciuda tuturor asupririlor. De câte ori n'am auzit eu vorbele acestea, când discutăm despre perspectiva și pericolul politicii maghiare: *Putem să mai așteptăm!* Puterea ascunsă și tăcută care naște din siguranța unei dezvoltări naturale a învins până acuma totdeauna în istorie, contra tirăniei mici și nervoase, care simțindu-și insuficiența proprie ar voi să se îmbogățească pe spinarea altora. Dacă politica maghiară ar fi mai puțin nervoasă și dacă ar acorda celorlalți membrii ai statului mai multă libertate de dezvoltare, ar putea să aducă mai multă mulțumire în provinciile sale, de câtă e acum!

Tragicul în viața politică maghiară zace acolo, că îndepărtează în cel mai mare grad dela conducerea statului elementele străine, cari li-au încorporat în trupul ei național, fiindcă acești nemaghiari simt nevoia imperioasă de a se declara ca cei mai buni patrioți. Chiar acum conducătorul ziarului de scandal „*Budapesti Hirlap*”, un oarecare *domn Rákosi*, altădată *Kremser*, a înființat o societate pentru combaterea naționalităților și cei mai mulți tineri ai scolilor înalte sunt atrași în cercul de idei al acestui jencierism. Cu toate acestea din gimnaziile ungurești eșiau cei mai ageri luptători români, pentru că acolo avuseseră ocazia să cunoască partea cea mai odioasă a maghiarismului.

În regatul român atitudinea Maghiarilor se observă cu cea mai mare încordare; în București mulți refugiați politici din Ungaria își găsesc adăpost. Înainte ca România să fi fost lipită de tripla alianță, ura mocnită contra asupritorilor fraților de-un sânge, se da pe față. „*Liga*” Românilor, cuibul de dușmănie anti-maghiară(?) cuprindea pe cei dintâi sfinți ai Coroanei. Pe deasupra lucrurile erau liniștite pentrucă așa cereau considerațiile înaltei politici. Însă cum e starea de spirit încă până acum au dovedit în zilele acestea manifestațiile ostile din București contra Austro-Ungariei și a căror culminație se întorcea mai ales contra Ungariei. *Răul îl plătește însă Monarhia austro-ungară*, care chiar acuma ar avea foarte multă nevoie de un prieten binevoitor către Sud și Ost. *Imperiul german suferă adânc* dacă pentru aliații sa, scad atât de însemnat garanțiile sigurantei la hotar.

nici o dulceată în glas, care să taie adânc în putreziciunile noastre imorale, care să omoare cu venimul său binefăcător viermii cari rod la temelia neamului nostru.

O vină pentru Ilarie Chendi fiindcă a fost un distrugător? Dar de doi ani de zile de când n'a mai scris ce a zidit literatura românească? Să spună toți plictisiții atmosferei ieftine, de bălciu, a literelor noastre de astăzi. Nu s'a zidit nimic. Dimpotrivă. Rînd pe rînd, cu cât se apropia Chendi de mormânt, cu atât răsăreau mai mult prohodiiții lui. *Macედոnsky* s'a întors cu triumf în țară, *Radu Rossetti* și-a instrinat iar dogita liră, *Mircea Demetriad* a „visat” la Teatrul Național, *papagalii* au început să cârăie și ca o culme a ironiei sortii, ziarul „*Românul*” trebuia să apere partidul național de „șefia” lui *Emil Isac* tocmai în același număr în care anunța moartea lui Chendi — *Isac* pe care îl jertfise odată răposatul meșter!

Nu! Nu poate să constituie cap de acuză ori prilej de micșorare pentru Ilarie Chendi opera lui „*distructivă*”. Ilarie Chendi a distrus ce a distrus și ce a putut distruge în numele unor principii sănătoase, în numele frumosului, al luminii și al talentului. Atât de puțin condamnable e scrisul lui, atât de folositor, încât toți acei oameni cari doresc un progres al vieții noastre culturale, mai ales noi ardelenii, generația tînără, de care s'a legat cu tot sufletul, stînd în fața mormântului lui, ca în fața mormântului unui luptător cinstit, putem să zicem — și trebuie să zicem:

— Și noi suntem pentru steagul cel roșu!...

Acum treizeci de ani, în România, limba societății alese a fost franceza. Și azi se vorbește încă mult franțuzește în București, însă și limba germană e pe alocurea introdusă. Directa legătură economică și spirituală cu restul Europei, care în timpul domniei regelui Carol s'a încheiat tot mai puternic, a asigurat limbei germane un loc meritat. Tinerii români stimează până în cel mai mare grad cultura germană și s'au apropiat chiar și sufletește de Germani. Într'această cucerire a ultimei generații poate în mod serios să fie pusă la îndoială prin schimbările curat politice, căci Românul face răspunzător pentru politica Maghiarilor, slăbiciunea politicii vieneze (die Schwäche der Wiener Politik) care la rândul ei, după concepția poporului, își găsește sprijinul direct în Berlin. Această concluzie poate să pară privitorului îndepărtat, falsă sau artificială și cu toate acestea poate să confirme fiece Român că de fapt există și însămnă o putere în judecata publică a Românismului. Cuvântul lui Bismarck că punctul de gravitate al monarhiei habsburgice e în Pesta, primește cu privire la problema balcanică o nouă confirmare, iar Berlinul va trebui să tragă în privința aceasta o învățătură: chestia naționalităților nu este o afacere pur internă a Ungariei, pentru care nimeni nu trebuie a se îngriji. Suferințele celor 3 și jumătate milioane de Germani din Transilvania și Ungaria poate lăsa indiferent pe Germanul din imperiu după principiul fix: „a nu se amesteca”; problema românească însă este chiar și pentru imperiul german mai mult decât Hecuba.

Sp. C.

Din Iași.

Scrisoarea unui martor ocular

al minunei din noaptea spre 23 Iunie st. v. 1913.

Stimate Domnule Goldiș,

Cu lacrimi de bucurie și cu inima bătând puternic, am cettit în „*Românul*” de Duminecă 6 Iulie st. n., frumoasa și înmăltătoarea scrisoare a celui ce se iscălește „*Spes.*” Da! Are dreptate. Mare a fost minunea ce a avut loc în noaptea aceea; căci acea Duminecă au fost adevăratele Paști a le Românilor de pretutindenți, prin falnica reînviere a Conștiinței Naționale!

Fraza însă ca „*Unitatea conștiinței naționale trebuie să vieze și în cel din urmă țaran din România, mă obligă — ca unul ce trăiesc de patru ani în mahalaua cea mai țărănească a vechiei capitale a Moldovei — a vă arăta că minunea cerească nu a pornit de sus, ci mai întâiu de jos, adică tocmai, dela cel din urmă țaran din România.*”

Eroarea aceasta este cu atât mai firească din parte-vă, traților de peste muntii, că o făceam și eu, — care nu am trăit trațul tot în mijlocul țărănimiei — pe când, zilele acestea, nu-mi mai cred deam ochii, de cele ce vedeam că se petrec în jurul meu. Faptul că minunea a isvorit de jos în sus, cuprinzând în același avânt de înflăcărare toate stările sociale, dela opincă la elită, este, nu numai îmbucurător, dar încă plin de învățături și prevestiri frumoase, pentru viitorul intern al întregii Românimii. Unitatea conștiinței naționale cimentată odată în fața primejdiei, va dăinui cât va trăi și neamul. Urile de clase și politicianismul scârbos nu vor mai avea ce căuta între Români!

Între România de acum o săptămână și cea de astăzi, între România sfâșiată de luptele de partid care urmau mai inverșunate în împrejurări atât de grele și România splendidă și puternică, trezită falnic de către plugarul român, nu este depărtarea de 6—7 zile ci de mai multe veacuri de progres. Dacă ascultai sunetele clopotelor și al goarnelor din noaptea de Sâmbătă 22 Iunie, ți se părea că auzi buciumul lui Ștefan Vodă, vestind că a intrat sabie în țară și chemându-și voinicii la luptă!

Spre adevărea celor de mai sus, iată ce-mi văzură ochii, nu din noaptea de 22, ci din 20 adică de când autoritățile ieșane începură a da veste de mobilizare generală:

Locuința mea din Tatarasi, este o adevărată casă bătrânească de preot de sat: cu pridvorul cu cerdacul ei învălțit vara cu viță sălbatecă, cu grădina măriceică plină de pomi roditori, flori frumoase dar semănate la întâmplare prin buruieni destule și flori de câmp. Pe cerdacul acela îmi petrec bătrânețele, bucurându-mă de priveliștea măreată

a podgoriilor ieșane, a mănăstirilor Socola, Cetățuia și Galata, răcorindu-mă cu apă de Timișești și sorbind un aer atât de proaspăt și de curat, încât te-ai crede la zece poște de un oraș mare.

Peste drum de mine este o băcănie-cărciumă, proprietatea unui anume Iosub Zdrobici; dar care e vădit mai veche decât invazia oștirilor lui Iosua, pe pământul Moldovii. Cu acoperământul ei țuguiat, de douăori mai înalt decât zidurile sale, cu stâlpii, pe care se razimă a lene, uriașul acoperământ, cărciuma mai are o curte mare, în care desjuga toți țărani de pe șesul Prutului, când vin în oraș. Negustorul are patru feciori și un ginere în armată; buni patrioți cu toții, decși a muri pentru patria rumună; dar și pentru împunmuntinirea în masă, a neamului lui Israil.

În pomenita zi cam pe la toacă, cum ședeam, ca de obicei, pe cerdacul meu, nu mai ce văd, nu numai cărciuma, dar și curtea lui Iosub, umplându-se de feciori pruteni. Mirat de așa sloată — mai ales că abia trecuse comisarul de despărțire oprindu-l pe negustor să vîndă vin și orice beuturi spirtoase, pe tot timpul mobilizării — îl întrebai pe flăcău, ce caută la oraș în zi de lucru? — „Apoi ne chiamă stăpînirea la oaste cocoane, imi răspunse unul.

— „*Prea de vreme v'ați sculat, zisei eu, că mobilizarea începe abia poimîne la miezul nopții — Așa este. O știam și noi aiașta; dar vezi mneata cucoane, că am dosit din sat mai de cu vreme ca să scăpăm de bocetele muierilor, de plîsetele copiilor și de urletele cănilor. Apoi am chibzuit, că tot e mai aproape cazarma de Iosub, decât de sat. — Ei, și nu vă pare rău? — De ce să ne pară rău, odată că ne chiamă țara? Ba bine, oameni buni, da cu ogorul cum rămîne? — Cât despre asta cucoane, nu este nici o pagubă răspunseră cu toții într'un glas. Iacă, eu de pildă, urmă un bărbat spătos cam de vre-o 35 de ani, abia prăsisem o firtă de păpușoiu când mi s'a dat de știre; mi-am lăsat sapa într'un tuiș, ca s'o găsească muieră, și m'am tot dus. O veni Dumneaei în urmă cu copii să prășească și celelalte două firtre, să secere și să strângă grâu și orzul ce-l mai am pe ogor... că fanul apucasem de amu să-l cosesc și să-l adun pe tot ce mi-l'a dăruit Dumnezeu așa că n'o să hie nici o pagubă. Iar de o hi, de capul Bulgarului să se ție, cu ciuma și holera cea mare! — Da ce ți-o făcut mă, Bulgarul de-l blastem așa de rău? — Cum ce ne-a făcut, cucoane? Cum ce ne-a făcut? După ce vine la noi cu traista în băt, cu sarea și ardeul pisat în traistă, ca să nu cheltuiască, Doamne fereste, nici pentru asta, vre-un ban la noi, după ce se îmbogățește în țara noastră, vînzându-ne pe șapte preturi zarzavatul, pe care-l scoate, tot din pământul nostru siriacu, apoi când îi cerem dreptul nostru se pune de priceină? Apoi las' pe noi, că-l învățăm să ne stinghirească dela treble noastre, când ne-o dat și nouă Dumnezeu milă mai îmbelsugată!”*

Dela Iosub, au plecat flăcăii pe la căzărmiile lor. Care erau din vînători sau roșiori, îi și opriră îmbrăcându-i de îndată în uniformele cele noi. Cei-lalți se reîntoarseră iar la Iosub, unde găsiră curtea plină de acei cari sosiră în urma lor. Când se înnoptă aprinseră focuri, puseră de mămăligă și petrecură în cântece până la ziua albă, bînd aceeaș șampanie de Timișești pe care o beau și eu, de când m'au oprit doctorii să mai beau vin. Tot așa au petrecut noaptea de 21 spre 22. Așa că pe când în noaptea spre 23, clopotele începură a suna și goarnele a da alarma, vînătorii și roșiorii erau gata de drum.

Eu zic că rău au făcut oamenii de și-au ocolit vetrele de frica lacrimilor; căci pe multe mame și neveste le-am văzut viind să-și mai vadă odată dragostele lor plecând. Ei bine, am văzut pe foarte puține din ele plîngând. Dimpotrivă: fetele lor erau în majoritate vesele; glumeau cu toatele; numai în ochii lor vedeai scîntîind înfrigurarea. Acum de-o fi fost mîndria, entuziasmul sau durerea, nu v'ași putea spune; cred că de toate. Că nu era glumă! Gîndiți-vă că multe din ele aveau: bărbat, patru feciori cari plecau și alți trei-patru copii, rămași în grija lor!!

A doua zi veni și momentul *Rechiziției*, acest cuvînt atât de grozav pentru cei de alt neam, în cât, aiurea se face sub presiunea baionetelor! Aci mi-se strînsă inima cu totul, gîndindu-mă că dacă li-se ia țărănilor boulenii lor de plug și ultima lor iapă de cărută, cu ce își vor căra pâinea de pe dealuri? Cu ce vor ara la toamnă?! Inzadar însă imi fu grija și jalea, căci iată cum s'a petrecut și asta:

Începură a curge timp de 48 de ore, zi și noaptea, care cu doi boi, avînd lîn în lăitrare — hrana

vitelor pe trei zile, conform ordinului primit —; oamenii călări, ori târând după dânsii vre-o gloabă de cal, dar toți veseli la față, de parcă se duceau la târg să le vândă de bună voie. Abia se isprăvisse alaiul, că, spre mai marea mea mirare văd că se întorc cam jumătate din carele acelea. Fețele oamenilor erau de astădată posomorite. Ce era? Li respinsese dela rechisiție, că veniseră prea mulți! Acum se jelulau oamenii de nedreptate! „Cum, gloaba lui Axente pentru că e mare au primit-o și pe căluțu meu care varsă foc pe nări și întrece iepurile la goană nu?! Cum, se jăluia altul, boulenii mei rotolei și mândri ca doi porumbei, nu-i primește și pe ai cumnatului i-a luat? Apoi boi sunt aceia, cucoane? Numai pielea și oasele! Taman buni de duși la velnită pentru îngrășat și de dus la tăiere. Ce fel de dreptate o hi și asta? De știam, nu pierdeam de geaba trei zile de muncă! Unuia, pe care-l știam cu o spuză de copii și numai cu doi căișori cu cari se hrănea, îi spusese, văzându-l pe gânduri: „Să îi luat și tu Miroane, de imprumut două gloabe chioare, schioape și bătrâne că îi-le-ar fi respins. După ce se uită lung la mine îmi răspunse: „Toamai dta cucoane, să mă înveți a înșela tara? Nu-i frumos!” Imi venea să-l sărut! Un bătrân din satul Ungheeni veteran din războiul independentei, își angajază ca voluntar pe unicul său fiu nevrăstnic în reg. 13 de infanterie, cu condiția ca să-l primească și pe dânsul în aceeași companie, zicând colonelului: Aista-i crud, ce știe el, un copil! Lăsați-mă, să trăiți, dle colonel, să merg și eu cu dânsul, ca să-l învăț cum trebuie să se poarte. Când a plecat batalionul bătrânul călca tanțos cu pieptul plin de decorații și medalii, stărnind uratele multimii!

Ei! După asemenea pilde — și sunt multe! Mult mai multe! — mai poltim albăstrime, de mai stă cu mâinile în sân!

Și n'a stat albăstrimea noastră cu mâinile în sân, Doamne fereste! Dimpotrivă! Ba fiind mai cultă și mai avută și-a uitat și de politică, și de interese, și de lumuri și a respuns opincei, „cu vârl și îndesat!

Nu mai vorbesc de cei chemați, care s'au prezentat îndată cu bucurie pentru a-și face datoria; dar toți amănății, dispensații sau care făceau parte din contingente nechemate încă, profesori, doctori, ingineri, funcționari civili sau comerciali, preoți, comercianți, mici negustori sau breslari, își părăsesc slujbele, interesele și partidele, ca să se angajeze voluntari; cu toate că până mai alaltăieri, auziam pe unii din ei cântând internaționala, propovăduind revoluția socială, înfrățirea popoarelor, neînchinându-se decât doctorului Racovski, Constantin Stere și altor zel mai mari ai aceluiaș Olimpiu! Un bătrân ovreu de 65 de ani, îi întrece și pe losub, angajându-se ca voluntar, dar pentru acelaș ideal. Să mai adaog, că tinerimea universitară și cea școlară — dela 18 ani în sus — se angajază voluntar pe un capăt? Un avocat din Galați, retras de mult din armată cu gradul de major, petiționează ministerului de război, să fie reprimat în oaste, cu rangul de... simplu soldat! Totodată anunță că a depus la tribunalul de Covurlui cu N... testamentul său, prin care lasă toată averea lui camarazilor săi de campanie care s'ar fi distins mai mult în război! Cruzii și hrupareții proprietari și latifundiarul cari se îngrășe din sudoarea poporului, aleargă și ei la datorie; iar cei care rămân iau asupra lor să întreție familiile celor plecați în luptă, însărcinându-se a le face și munca câmpului pe cheltuiala lor. Mulți dăruiesc ostașilor de pe moștile lor, chiar de pe acum, câte patru hectare de pământ pentru ca familiile celor ce nu se vor întoarce să le poată moșteni direct. Până și un biet proprietăras de casă din capitală, renunță în favoarea familiilor celor patru chiriași ai săi plecați spre câmpul de onoare, la întreaga lor chirie, cât va ținea războiul.

Așadar toți o apă! Dela Dorohoiu la Turnu-Severin, tot un cuget, tot o simțire. Învierea stântă a unității conștiinței naționale, în urma pildei dată de slânta noastră opincă! Și asta într-o chestiune de demnitate și siguranță națională. Ce va fi oare când va suna ora cea mare de reîntregire? Cine a întrecut însă culmele cele mai înalte ale Idealului în zilele acestea, este: Femeia română! Mama!

Pe săteana de pe malul Prutului v'am arătat-o cu ce tărie admirabilă și-a îndeplinit datoria de româncă în momentul mobilizării. Să vă arăt acum tot ce martor ocular, pe orășanca noastră!

Încă două pilde și va fi destul:

Un tânăr prieten al meu, student în drept și al

cărui frate era în ultimul an al școlii militare, fusese amănat pentru la toamnă, din pricina unui accident care era să-l coste viața. Bun, teafăr, sănătos, acum privea de pe ceardacul meu la scenele pe care le-am descris mai sus: „Nu se poate, îmi spune el deodată, nu mai pot sta acasă! Nu-i vezi cum pleacă aiștia? Numai de m'ar lăsa mama!” Chiar a doua zi la dejun, tânărul nostru își ceru învoirea părinților, dar cu inima îndoită, așteptându-se cel puțin la lacrimi, dacă nu chiar la scene. Tatăl său îl învoi cu mare bucurie; dar mama știți ce a zis? „Cu fratele tău dela școala militară, am patru băieți. Ei bine pe toți patru îi dăm țării mele cu dragoste și mândrie! Fă-ți datoria de Români! Astăzi tânărul poartă uniformă, face tragere la tântă și peste cinci zile pleacă. Cât despre frate-său e de mult plecat ca plutonier.

O altă mamă petiționează corpului IV de armată, cerând ca singurul ei fiu abia de 17 ani să fie primit ca voluntar, adăugând textual „dorese ca singurul meu copil să primească, pe lângă botezul cel dintâi și botezul sângelui pentru patrie”. Cred că nici mama Grachilor nu ar fi putut găsi un gest mai român.

Și când te gândești, că pe când M. S. regele iscălise decretul de mobilizare, neoromânul Racovski, fost bursier bulgar și actualmente doctor militar în rezervă, anunță în sunetele internaționale meseriașilor sindicalisti o serie de manifestații împotriva războiului și probabil în folosul lui Danev! În ce gaură de șarpe s'o fi vârlit, că nu se

mai vede și nici nu se aude de dânsul? De ce nu le mai ține acele grandioase manifestații făgăduite, cu femeile și copiii întregi suflări sindicaliste? S'o fi dus să se înroleze în armata bulgară? Ori poate auditorul său obișnuit s'o fi dus să se sindicalizeze sub livreau tiranului, în rândurile trântorilor ucigători de oameni — dacă acest cuvânt latin, făuritorul cuvintelor umanitate, umanitarism etc. se poate aplica oricărui coboritor alui Krum, fie el și romanizat!

Of, domnule Goldiș!

Să nu ne mai judece frații după zierele de partid, nici după cele independente, că și ele tot ziere de partid sunt. Doar că au independența să scrie în folosul celor cari le plătesc mai scump. Nici după palavrele politicianilor să nu vă luați. Puneți mâna la inimă, fraților, și cum o simțiți pe a voastră bătând, să știți că în acelaș gând și aceleași simțiri bat toate ale noastre. Din noaptea de Duminecă 22 Iunie 1913 s'a născut prin voința și puterea țărânilor române, prin cuvântul ei și pilda care a dat-o, o Românie nouă, puternică, plină de vlagă și pe care nimenea n'a bănuț-o până în ajunul învierii Unirei Conștiinței Naționale.

Aceasta este minunea, care mi-o văzură ochii. Dumitru C. Moruzi.

N. Red. Dacă și după o corectură minuțioasă ar mai fi rămas greșeli de tipar în acest articol, vina să se atribuie unui defect trecător al mașinei cu care a fost cules).

România a asigurat pacea Europei.

Bulgaria a primit condițiile guvernului român. — Pacea va fi semnată împreună cu toate statele beligerante. — Euver-bey în fruntea unei numeroase cavalerii turcești a intrat în Adrianopol. — Garnizoana bulgară (2000 de oameni) din Adrianopol a capitulat. —

Arad, 21 Iulie.

După 40 de ani, din nou ostirea română a trecut Dunărea, din nou drapelul român îflutură cu glorie pe cetăți și prin locuri unde a mai fost. Din timpurile cele mai vechi și până astăzi, de câte-ori România a trecut Dunărea, ea n'a trecut-o cu gândul de a face cuceriri, ea s'a dus pentru că erau în joc interesele superioare ale creștinătății, sau pentru că i se cerea ajutor.

În timpul lui Mircea cel Mare, oastea română s'a dus să dea ajutor creștinilor în contra hordelor năvălitoare ale Turcilor, — România a dat ajutor Sârbilor la Cosova și armatelor creștine la Nicopole; la 1877 oastea română a trecut Dunărea pentru că a fost chemată să dea ajutor prietenilor de nord ai regatului român, pentru o cauză mare, pentru iubire de oameni — regatul român a vărsat sângele vrednicilor săi dorobanți pe un pământ străin, de unde a răsărit libertatea și constituirea regatului bulgar.

Ostirea română acum a trecut Dunărea nu cu gândul de cuceriri, nu cu gândul de a robi pe Bulgari, — ci pentru a aduce liniștea, dreptatea și buna orânduială în Balcani. Fîind-că România a fost uimită când a văzut, că unii dintre aceia cari se ridicaseră în numele crucei, pentru libertatea omenească din Balcani, comit cele mai oribile cruzimi, punând locurile pe unde trec, ca și hordele Hunilor și Tătarilor de altădată — dar oastea română a trecut să oprească pornirile sălbătice ale acelor creștini cari au uitat ce vrea să zică asupra, și caută să substituie barbaria lor barbariei musulmane — și să reducă sub alte forme cruzimile și abuzurile din trecut. România voiește deci ca nou-ile state ce se constituiesc în Balcani, pe ruinele imperiului turcesc, să fie astfel echilibrate, încât să se constituie libertatea și civilizația în bătrânul și mult sbuciumatul Orient,

unde până acum n'a fost decât cruzime și a-suprire.

România îndeplinește o misiune mare, care este în tradiția trecutului ei istoric și până astăzi acțiunea ei ca sacrificiile pe cari le face, au și de astădată un scop înalt: România vine în ajutorul Grecilor și al Sârbilor, cari sunt expuși la măceluri și cutropire de către Bulgari, cari, deși inferiori față de celelalte neamuri din Balcani însă a căror viclemie s'a aloit pe trunchiul perfidiei austriace, voiesc, pe aliații lor de ieri să-i sdrobească, iar pe România s'o umilească.

Să știe Bulgarii și toți acei ce dușmănesc regatul român, că frații noștri din regatul român sunt acolo la porțile Orientului, urmașii legiunilor romane, și cărora nici vrășmășia vremurilor, nici năvălirea străinilor nu le-a schimbat caracterul omenesc — și pentru că ei, n'au uitat că au moștenit datoria de a fi acolo: reprezentanții ordinii și civilizațiunii, și dar nu vor permite niciodată ca acei ce s'au ridicat în numele crucei și al libertății, să isbutească a schimba numai forma barbariei și înființând în realitate tirănia asupra celor slabi.

România voiește o nouă atmosferă în peninsula balcanică, în care lealitatea și omenia să prindă rădăcini serioase, în folosul tuturor și ca prin urmare să nu fie asupriți și asupritori. (Chr. M.)

Că România și-a înțeles pe deplin rolul ei de paznic sincer al ordinii în Balcani o dovedește acțiunea ei militară în prezent, care ca prin minune a pus capăt barbariilor și cruzimilor „eroilor” dela Kirk-Kilisse și Lüle-Burgas, iar „Bismark”-ul Balcanilor care prin politica lui ne bună duse țara la marginea prăpastiei și, pe deasupra, însuș regele Ferdinand, neînfrântul „Napoleon” modern, care, cum am mai spus, sfida o lume întreagă, azi vă-

zându-și oștile sfărâmate complect, imploară printr'un curier al lui, un erou dela Lüle-Burgas, ajutor și pace nobilului dar hotărâtului dorobanț român.

Răspunsul cel mai nimerit al României l'a dat dorobanțul român, care scrisese pe primul glonț ce-l trimisese Bulgariei cuvintele: *pace ori război? Alege!* Și, Bulgaria a înțeles senzul acestor cuvinte. Dovadă este faptul că azi primim dela corespondentul nostru din București o telegramă care ne anunță că

Bulgaria a primit condițiile guvernului român și că pacea care se va încheia va fi semnată împreună cu toate statele din Balcani.

Iată, deci, lumea întreagă poate vedea (presa jidano-maghiară, cum am mai spus, nu interesează. N. Rom.) că intervenția României era o necesitate neapărată chiar și în interesul Bulgariei care altfel e amenințată de o complectă anarhie și disoluțiune.

Soldatii români pot fi de două-ori mândri: ei aduc patriei române o sporire de teritoriu și Europei pacea, dar aduc chiar inamicului binefacerea siguranței și ale ordinii.

Trăiască bravul Căpitan! Trăiască armata română!

D. Iorga către ziarul italian „Tribuna”.

Roma. — Ziarul „Tribuna” publică o scrisoare dela d. N. Iorga, care între altele, scrie:

„Vrem numai ca peste Dunăre să se stabilească o ordine politică bazată pe împărțirea cinstită între naționalitățile existente acolo și o pace durabilă.

Noi fimtăm numai la continuarea politicii noastre: răspândirea civilizației și dreptății; susținerea naționalităților oprimate contra tiraniei musulmane de ieri și tiraniei creștine de azi.”

Historicul schimb de telegrame între domitorii bulgar, austro-ungar și român.

Sofia. — Aflu dela o persoană totdeauna exact informată, că regele Ferdinand al Bulgariei a adresat monarhului Francisc Iosif o telegramă prin care-l roagă să salveze Bulgaria.

Monarhul austro-ungar i-a răspuns tot telegrafic că regretă a nu putea face nimic, câtă vreme Bulgaria nu se va fi pus de acord cu România satisfăcând cererile acesteia, după cum l'a sfătuit într'atâtea rânduri până acum, fără a fi fost ascultat.

Sofia. — Regele Ferdinand al Bulgariei a telegrafiat direct Joi, 4 Iulie v. M. Sale regelui Carol al României, rugându-l în termeni calduroși să fixeze condițiile pentru cât mai grabnică încheiere a păcii. Regele Ferdinand adaugă că e gata să examineze cu bună voință propunerile ce i s'ar comunica.

Regina Eleonora a Bulgariei s'a adresat și ea suveranilor români rugându-i să cruțe Bulgaria de o nouă nenorocire.

București. — M. Sa regele Carol a trimis răspunsul său Vineri dimineața, 5 Iulie v., suveranului bulgar. La orele 8 și jumătate el a fost expedit și poartă data: Corabia. El este, se poate afirma, de cea mai mare simplitate.

M. Sa regele Carol răspunde regelui Ferdinand al Bulgariei că cererile României au fost aduse la cunoștința întregii Europe și aceste cereri le menține și azi.

Iată, cari sunt, după cât aflăm din sursă competentă, condițiile de pace:

1. România cere dela Bulgaria un teritoriu de peste 6000 chilometri pătrați, cuprinzând localitățile Turtucaia—Dobrici—Balcic, cu o linie de asigurare strategică de aproximativ 10 kilometri la vest de Turtucaia, și la sud de Balcic.

(Adecă, această fruntarie pleacă din capul Ecrene de pe marea Neagră, taie calea ferată Dobrici—Varna la Kadikioi, urmează șirul de

înălțimi ale căror altitudine atinge aproape 300 metri și trece prin Sangular, pentru a termina la Dunăre la o distanță de 15 chilometri la apus de Turtucaia, în fața bălții Greaca de pe teritoriul românesc.)

2. In același timp să încheie pace Bulgaria cu toți beligeranții. Probabil într'un oraș din România se va desbata într'o conferință, rezolvarea întregii chestiuni balcanice.

România nu tratează singură.

București. — Agenția telegrafică află din cercurile oficiale că guvernul bulgar a rugat pe ministrul Italiei să comunice guvernului român că Bulgaria e gata să renunțe la Turtucaia—Dobrici—Balcic, dacă România își va retrage trupele. Guvernul a răspuns că tratativele de pace vor trebui să se facă în comun cu toate statele beligerante.

Cum s'a făcut capturarea brigăzii bulgare.

București. — Divizia de cavalerie română care a făcut prizonieră brigada bulgară avea și artilerie călărească. Această divizie a ocupat un important punct strategic, care dominează Sofia. Capturarea brigăzii bulgare s'a făcut fără nici un fel de pierdere pentru armata română. Soldatii bulgari sunt cu totul lipsiți de hrană și de munițiuni. Numărul prizonierilor este de peste 8000.

Ambii comandanți ai diviziei române, care a capturat brigada bulgară, 2 generali, 1 în activitate și celalalt în rezervă, sunt ofițeri cari au participat la războiul din 1877 pentru eliberarea Bulgariei.

Anexarea orașului Turtucaia la România.

București. — Anexarea orașului Turtucaia s'a făcut în mod oficial, în ziua de 1 Iulie v. După intrarea trupelor române în oraș d. general Culeer a dat o proclamație către populație, prin care o încunoștințează că din acea zi a trecut sub sceptrul regelui României, și deci va fi administrată după legile românești în vigoare. Proclamația invită pe locuitori să dea tot concursul autorităților românești instituite, și în termen de 24 ore să depună armele la cartierul general (școala românească din localitate).

Starea spirituelor în oraș e liniștitoare. Trupele române au fost primite cu ovațiuni.

S'au făcut 11 prizonieri, cari vor fi trimiși sub escortă în țară.

Un comunicat oficial.

București. — (Oficial). — Vineri, 5 Iulie v., o brigadă bulgară din divizia 9-a cu 12 tunuri s'a predat diviziei 1-a a cavaleriei române. Desfășurarea strategică a armatei române se urmează în condițiuni favorabile. Nici o altă întâlnire nu a mai avut loc cu trupele bulgare până Vineri seara.

Legăturile armatei între ambele maluri ale Dunării sunt solid asigurate. Posta militară funcționează în mod regulat. O mare parte din trupele bulgare par că se află între Sofia și Slivnița.

Nouă cuceriri românești.

Londra. — „Daily Mail” anunță, că o armată română de 30.000 oameni a ocupat localitatea Ersanitz, situată la o depărtare de 40 klm, dela Sofia. O altă armată română a ocupat localitatea Etropolje, situată la vre-o 50 klm. dela Sofia.

Nouă înfrângeri bulgare.

Atena. — Lupta de ieri dată înspre Vronti s'a terminat prin completa retragere a dușmanului. Ieri noapte trei batalioane inamice au atacat trupele noastre cu bombe, dar au fost respinse cu pierderi. Grecii au atacat azi înălțimile dela Vronti și le-au ocupat după o luptă aprigă. Dușmanul s'a retras în desordine spre Karakeri cu pierderi mari.

Atena. — Șeful statului major a telegrafiat ministrului de război că lupta întreprinsă de extrema dreaptă a Grecilor a continuat eri; dușmanul a fost din nou pus pe fugă și urmărit în direcția localității Nevrokop. Aci s'a încins o luptă crâncenă care s'a terminat cu înfrângerea

Bulgarilor. Grecii au luat în stăpânire întreagă valea Mosta. Inamicul se retrage în mare desordine; trupele grecești îl urmăresc fără încetare.

Belgrad. — Agenția telegrafică anunță: Ieri trupele sârbești au cucerit Kula. Inamicul s'a retras spre Vidin. Trupele sârbești după această cucerire au intrat prin patru puncte pe teritoriul Bulgariei. La Descani și Kladenatz au avut loc numai ciocniri de avantposturi. Inamicul a atacat trupele noastre lângă Pirov pe malul drept al râului Nisova, dar l'au respins. Trupele noastre au trecut frontiera bulgară lângă Sveti—Nicola și au ajuns până la Tsipren. Inamicul s'a retras în direcția Belgrad—Ferdinandovo. O altă luptă a avut loc la Egri-Palanca care s'a terminat cu înfrângerea inamicului.

Turcii au intrat în Adrianopol.

Constantinopol. — Poarta a comunicat puterilor în mod oficial că a decis ocuparea liniei Marița—Adrianopol.

Constantinopol. — 2 regimente de cavalerie turcească sub comanda lui Euver-bey au intrat în Adrianopol. Garnizoana bulgară deși primise ordinul să nu se împotrivescă, a deschis un foc viu nutrit contra Turcilor. În sfârșit garnizoana bulgară care număra 2000 oameni a captulată.

In preajma încheierii păcii.

Petersburg. — Telegrama din Berlin, Sofia, Belgrad și Atena anunță că încă în săptămâna aceasta se vor începe tratativele de pace cu Bulgaria. Tratativele vor avea loc la Niș. Bulgaria și-a trimis deja delegații. Azi vor sosi la Niș primii miniștri Pasici și Venizelos. Se așteaptă și sosirea delegatului român, deoarece între aliați s'a făcut o înțelegere în sensul căreia pacea se va semna numai împreună cu România.

Dar, și până la încheierea definitivă a păcii beligeranții își vor continua operațiunile militare.

Delegații statelor cari vor participa la aceste tratative sunt următorii: Titu Maiorescu (român); Pasici (sârb); Venizelos (grec); Vucoțici (muntenegrean), iar din partea Bulgariei atașatul militar generalul Paprikoff, colonelul Romanovsky, maiorul Topadzikoff și Sava Ivanceff.

INFORMAȚIUNI

Zile de emoții.

București, luna Iulie.

Nu mai puțin, și dintre cei astăzi mai în vârstă, se vor putea lăuda că au mai azistat cândva la scene atât de emoționante, și atât de însuflețitoare, ca acelea cărora a stat martoră Capitala noastră în zilele din urmă. Intr'adevăr, aceia cari au apucat zilele înfringurate din 1877 mărturisesc cumcă în multe privințe ele au părut a se repeta de astădată. — astfel în mișcarea de pe străzi, în avântul obște, în entuziasmul acela fără paradă și fără fanfaronadă care face a fi cu adevărat o specialitate românească... Dar și câtă deosebire! — Atunci aveam aici și armată străină, atunci mergeam mai puțin, și dacă cu aceeași virtute ostășească, de sigur nu cu atât de completă pregătire... În sfârșit, dacă atunci mergeam într'un războiu de desrobire, pornim astăzi într'unul de întărire, de afirmare a puterii și voinței noastre de viață.

Iată însă cât de mult a fost și acest războiu în sentimentul popular, cât de mult el a fost dictat — și evântul nu e exagerat — de acest sentiment... O arată aceasta fiecare atitudine, fiecare gest al mulțimii, — al celor chemați sub arme și al celor ce n'au mai putut avea acest noroc.

Din prima zi — și lucrul de sigur o să pară extraordinar oricui — s'au înfățișat la corpurile lor aproape toți rezerviștii chemați. — ba mulți, foarte mulți dintre cei cari nu erau, cari nu sunt încă, necesari mobilizării de forțe, cu toate acestea foarte considerabile, a României. Iar în ce privește rechizițiunile, nu numai că nimeni n'a făcut nici cea mai mică dificultate și n'a

arătând nici cea mai mică nemulțumire, dar proprietarii au venit de bună voia lor să ofere tot și mai mult decât de ceea ce avea nevoie armata. — Amândouă aceste fapte au fost constatate în chip oficial printr'un comunicat sobru, clasic, al comandamentului superior al ostirii.

Cu câtă dragoste și mândrie sunt îndreptați acum ochii tuturor spre acest comandament și spre steagul țării, ar fi greu de descris. De dragul acestora, ordinele ce se dau, măsurile ce se iau, sunt respectate cu atâta sfîntenie și fără de cel mai mic murmur, încât într'adevăr pare-că nu-ți mai recunoști pe bucureșteanul cam refractar în vremuri normale la măsurile de ordine, la ordonanțe polițienești... O dovadă dintr'o mică: Printr'o greșită interpretare a unui ordin dat dela Prefectura Capitalei, comisarii polițienești au dispus într'una din seri închiderea tuturor localurilor publice, dela 10 ore seara. Cu toate că absolut nimic nu justifică o asemenea măsură generală și cu toate că indeobște bucureșteanul nu lasă nediscuțată cel puțin, nici chiar o măsură oricât de rațională și de indicată. — de astădată era o adevărată plăcere să vezi cum toți se supuneau fără un cuvânt, fără un gest de enervare inesplicabilei tiranii polițienești, — fiecare zicându-și de sigur, că știe prefectura de ce a luat această măsură în interesul, fără nici o îndoială, al ordinei publice și în consecință, al întregii acțiuni pornite... Când s'a explicat a doua zi că fusese vorba numai de unele localuri mai mult sau mai puțin suspecte, iar nici decum de o măsură generală, mulți vor fi regretat, poate, întreruperea intempestivă a vre-unei mici petreceri, — dar e de nădăjduit că o mică odihnă obștească mai timpurie odată, nu va fi stricat nimănui.

Ziarele, iarăș, sunt interesante de urmărit. — mai interesante ca niciodată. Se întrec toate, aproape din ceas în ceas, în „ediții speciale”... Mult, ce e drept, nu prea spun, căci este cuvânt de ordin să nu se divulge nimic din ceea ce privește mișcarea trupelor, numărul lor, aprovizionările etc., — dar de admirat este disciplina de fier cu care acest cuvânt de ordin se respectă din partea ziarelor chiar a celor de obicei mai puțin disciplinate. Și afară de aceasta, în mai toate chestiunile ce mai rămân de tratat, se arată o vrednică de mirare dar și foarte îmbucurătoare unanimitate de aprecieri, peste toate planând spiritul acela entuziast și rășboinic, ce a cuprins cu putere toată suflarea din țară.

Ar fi unele de zis, în ce privește accentuarea tot mai apăsătoare a instrăinării de orice simpatie față de politica austro-ungară, instrăinare ce pare a fi acum nota dominantă în presa bucureșteană... — Dar despre aceasta va fi vreme să se vorbească mai târziu...

Când seriu rîndurile acestea, „edițiile speciale” ale ziarelor au anunțat trecerea Dunării și ocuparea Siliștrei de către trupele române. Impresia în public e în-sufletită, fîrește, dar pare-că vezi și un regret că știrea nu spune mai multe, că nu dă amănunte... O luptă! o luptă! — lumea e arzătoare de dovezi de vitejie, — și nu puținii sunt aceia cari întreabă: „Am luat Siliștra, dar cum? Am luat-o oare cu sabia?” — Dacă Bulgarii nu au opus nici o rezistență, totuși credința multora este că lucrurile nu vor merge până la sfîrșit așa, de oarece intervenirea României nu e numai pentru a-și ocupa granița asigurătoare a Dobrogei, ci și pentru a pune ordine în Balcani, și aceasta operă poate că nu se va putea desăvârși decât din Sofia. Deci...

Știrile însă ce vin din Bulgaria, arată situația acesteia într'o lumină dezolatoare... Până mai ieri, se găsira acolo intelectuali cari, în amețala triumfurilor împotriva Turcilor, se lăudau nu numai cu zdrobirea sigură a foștilor aliați, dar adăugau că, chiar dacă ar căuta Rusia să se amestece, „se vor găsi câteva tunuri bulgărești și pentru dansa...” Astăzi însă avem știrea implorării Rusiei „cu lacrimile în ochi”, — lacrimile ar fi fost adică ale trimisului bulgar la Petersburg, — ea să intervină pentru pace...

Ce va fi mâine, vom vedea. Deocamdată văzurăm plecând și mândrul regiment ilfovean, — bucureștenii noștri, — și eu adevărat pare-că ne venea să-i întrebăm cu Alecsandri, de merg la vr'o nuntă... Vibra strada de însufletire, — și dacă erau lacrimi în ochii unora din

cei ce rămăneau, nu erau de jale sau de temere după cei plecați, ci numai de curată, patriotică emoțiune.

...Cine a trăit în zilele acestea și a văzut ceea ce am văzut noi, — orb să fie și nu va putea să nu vadă viitorul neamului acestuia... Atât mai rău pentru cei cari nu pot sau nu știu decât să se teamă de dănsul.

In drum spre București. (Impresiile unui ardelean). Șuieratul răgușit al trenului deșteaptă pădurile bătrâne ale Carpaților și trenul urie și aleargă mai agitat ca de obicei. El ne duce spre libertate și în drumul pe care trecem, toate iau un aspect grav și rășboinic. Ne pătrunde aerul rece al munților și parfumul pădurilor de brad ne îmbujorează carnația. Trecem rizători, mândri, neastâmpărați spre fecunda țară a libertății. O lege ascunsă ne mână, cum mână riurile spre mare și 'n imaginația mea fără frâu, văd fiacii voinici ai României în marș sever pe câmpiile bulgare, pe unde au mai căleat în viforul bătăliei, voinicii țării românești. Ardealul încet-încet rămâne în urmă, rămâne întrebător în urma noastră. — Va mai stăruî el mult în așteptările răspunsului?!

Trenul aleargă și România plină de soare se 'ntinde superbă înaintea noastră. Prahova sălbatică își alungă apele la vale. Și iată români liberi, toți învăpăiați de avântul nemăsurat al rășboinului. Cine ar mai putea de-acum să le poruncească, care alt popor? Cine le-ar mai putea călca țara cu gând rău, fără a-și plăti îndrăzneala? Învălmășeala asta de oameni e stăpînită de un singur gând, de-un gând urias, care, cu greutate enormă apasă pe umerii lor și-i face tari, mândri, din lut de Promethen. Predealul parcă se gata de revoluție. Italieni cu grămada sunt gata să părăsească România. Ei pleacă, ne mai avînd de lucru, căci toată viața economică e paralizată pentru o vreme de înfrigurarea rășboinului. Trenul între Predeal și București circulă numai odată pe zi și de-aceia în aceste două orașe mulțimea celor, cari le așteaptă e fără număr. Gările sunt totdeauna arcipline și ceice pleacă, discută cu agitație rășboinul.

Emoționantă e însă impresia ce ț-o fac soldații români, cari pleacă la rășboiu. În gara dela Ploiești, o mulțime de intelectuali, al căror număr atinge cifra de 20.000 s'au adunat pentru a fi de față la plecarea ultimelor trupe mobilizate. Trei trenuri neobișnuit de lungi, țesite de soldați așteptau plecarea. Entuziasmul și-o veselie de negrăit, dominau gesturile, conversația și toată atitudinea celor gata de rășboiu. Cântau și făceau mereu haz de supărarea cătorva. Spuneau glume și seriau pe vagoane cuvinte pline de spirit: „Tren de plăcere București—Sofia. La revedere în Sofia”!

Orchestra intona marșul lui Mihaiu Viteazul, Deșteaptă-te Române și altele. Veselie delirantă și totuș câte-un caz de înduioșare. Un bătrîn — probabil un funcționar înalt — sârută pe fiul său, — de sigur și el în ajunul vre-unei cariere strălucite, și apoi șopti cuvintele: „Să mergi cu bine” și-o lacrimă i-se strecură bătrînelui prin gene, în această dureroasă și înălțătoare solemnitate. Nu află colorii în cuvinte, prea săracă e limba omenească pentru a zugrăvi tot ce vede ochiul tot ce vede sufletul în ceasurile lui rare, srguitoare și memorabile... Și iată pleacă trenurile... pleacă... Din piepturile soldaților isbucesc un puternic ura și furtuna glasurilor umple văile și nemărginitul văzduhului. Mulțimea face ovații. Fluturări de batiste, capete ce se agită, o mare înmășă de capete omenești, de trupuri în cari fierbe, clocotește marea putere a vieții. Cine ar mai fi stat atunci la îndoială, dacă țara ar fi avut lipsă de el?

Trecuse deja două ore și trenul nostru nu mai sosea. Sângele ne ardea și cât n'am fi dat să avem aripă?... Știrea oficială spunea, că nu se știe momentul când vom putea pleca, căci mobilizarea a adus multe complicații pe toată linia. Ce era să fac? Răbdarea nu mă mai putea stăpîni. Mă furișai într'un tren în care plecau rezerviștii, împacându-mă eu gândul oboselii mari ce avea să mă sdruncine. Ce 'nseamnă o durere în ceasurile acestea? Ce de disprețuită îmi pare acum jalea!... Atâtea nopți în cari abia am închis ochii și oboseala tot n'a luat proporții cum ar fi luat în alte împrejurări. În inghesuiala asta, abia poți să te miști. Dar când ești la un loc, cu aceia, cari poartă în vărul puști-

lor un mare ideal, toate micile mizerii cad pe-un plan, unde nu le mai vede conștiința.

Doză ceasuri și jumătate de drum și iată-ne în Gara-București, tocmai în clipa când gloriosul rego urea în tren pentru a merge pe câmpul de bătăie.

Ce cuvinte v'ar putea face icoana acestui eveniment?...

Ardeal, 21 Iulie n. 1913

† **Constantin Bălăcescu.** Arta românească suferă din nou o pierdere însemnată. Cunoscutul sculptor Constantin Bălăcescu profesor de sculptură la școala de bellearte din București, a încetat de curând din viață, în vîrstă de 48 ani. Până mai în anii trecuți, de când o boală de inimă îl împiedeca aproape la orice activitate, Bălăcescu a dat un număr destul de frumos de lucrări serioase. Dintre operele lui amintim mărețul monument al lui Tudor Vladimirescu, o admirabilă operă de consfințire națională a cultului unui erou popular. Afară de aceasta, sculptorul Bălăcescu mai are o mulțime de lucrări originale și era cunoscut ca un artist fruntaș în specialitatea lui.

Congresul învățătorilor români din Ungaria. Afăm că congresul învățătorilor români din patrie se va ținea la 24 și 25 August în Cluj.

Inițierea unei universități în Serajevo, — dupăcum se anunță — deocamdată încă nu are importanță de actualitate, ci ea e luată numai în programul de activitate al ministrului comun de finanțe în a căruî rezort aparțin afacerile Bosniei și Hertegovinei, ca un punct de realizat în viitor. Până atunci însă la universitatea din Viena se va iniția deja pentru semestrul viitor o catedră pentru dreptul bosniac și tot așa se vor lua măsuri pentru inițierea acestei catedre și la universitățile din Ungaria.

Răutate cu naivitate? Persoanele cari trec dela Rusciuc la Giurgiu povestesc printre altele și lucruri care ne fac să zîmbim. De îndată ce s'a aflat în Rusciuc că armata română a ocupat orașul Siliștra și că o puternică coloană înainteaș pe malul Dunărei spre Rusciuc, autoritățile bulgare, au dat ordin brutărilor să nu mai fabrică pâne, tot grăul și toată făina aflată în oraș a fost rechiziționată și imbarcată pentru o destinație necunoscută, iar vinul și berea au fost vărsate pe străzi.

Autoritățile ca și populația bulgară își închipuiau că în felul acesta armata română după ce va intra în Rusciuc va avea să suferă de lipsă de alimente.

Naivitatea Bulgarilor este mai mult decât copilăroasă.

Români din Turtucaia. Cetim în „Adevărul” din București: „Orașul Turtucaia poate fi socotit cu drept cuvânt, oraș românesc, de oarece în el sunt cinei mii de români cari au ținut în toate timpurile mai grele să rămână români cum s'au născut pe lume. Am văzut câteva sute din ei, veniți acum vr'o doisprezece ani în Capitală ca să ceară dlui Take Ionescu, ministru al școalelor, un ajutor bănesc: am văzut, zic, român din Turtucaia cari vorbeau foarte bine românește și spuneau cu mândrie că sunt români:

— Unde vă închinați voi? i-am întrebat eu.

— La biserica noastră românească, zidită și ținută cu banii noștri.

— Dar copiii voștri o să se facă bulgari...

— Nici decum... Ei vorbesc de mici românește și li-se spune de mici că nu sunt bulgari și nu vor fi nici odată. Mamele lor, toate românești îi fac să urască și mai mult pe bulgari cari nu sunt oameni buni la suflet, nici de treabă. Sunt câni domnule, sunt mai răi decât turcii. Ei sub jugul turcesc au supt numai răutatea stăpînitărilor dar nu și ce aveau ei bun. Turcul, păgân, cum era, dar era cinstit și avea suflet bun. C'o vorbă bună îl făcea blând ca mielul. La el religia să nu i-o fi căleat în picioare, femeile să nu te fi legat de

Dr. BALÁZS EMIL
instituit pentru consultațiuni medicale,
TIMIȘOARA-centru Palatul Dauerbach.

Operează și vindecă boli de piele și sexuale cu razele Röntgen
Operarea polipilor și a altor formațiuni cu aceleași raze. Electroliză
Metode electrice de vindecare. Massage electrică. Vindecarea
bolilor de beșică prin electricitate. Consultațiuni pentru ope-
rare și boli de piele dela 8—9 ore a. m. și dela 2—5 p. m.
Celor din provinci cărora se recere îngrijire mai îndelungată le
stă la dispoziție camere confortate anume. (Ba 927—60)

ele, răscoale împotriva domniei lui să nu fi uneltit că trăiai mai bine ca ori unde. Biruri mari, oștire să faci, greutatea felurite, nu se pomenea. C'un băceși scăpai de toate bebelile. La bulgari însă nu e tot așa. Bulgarul are suflet negru și nu se ține de cuvânt. Nu ține minte de fel binefacerea și face răul cel mai mare tocmai celui ce l-a scăpat de moarte. E tăcut, ascuns, se gândește mereu să facă rău la alții; e zgârcit și încăpățânat. Mare pedeapsă a fost pe capul nostru noua stăpânire bulgărească.

— Dar școală aveți?

— „Ei, ei! Și încă ce școală! Una de fete și una de băieți ținute de România”. Și când zise România se închină cu respect.

„Avem, continuă turtucăianul, institutori pe d. Ionescu și pe soția sa dna Ionescu, cari își fac datoria mai mult decât trebuie: copiii noștri învață pe cărți din România, cântă coruri frumoase și poezii românești. Noi toți avem în casele noastre chipurile regelui Carol și a reginei Elisabeta. Dar ce suferă dascălii români dela revizorii și inspectorii bulgari cari vin foarte des la Turtucaia și întreabă în școală pe elevi să răspundă în bulgărește la întrebări de istorie bulgărească cari sunt nevoiți s'o învețe cu toate mineciunile nerușinate din ea. Pe d. Ionescu, care după legile bulgare, a trebuit să se facă cetățean bulgar, și s'a făcut de ochii lor, pe d. Ionescu l'au luat în armata bulgară, și după ce-a lesit, l-a dat în judecată ca rezervist, că ar fi trădător de patrie. L'au dus pe jos tocmai la Gabrova ca să-l judece și să-l impuste. A intervenit d. Mișu dela Sofia și a scăpat. Caraveloff, ministru, l-a spus: „Te-am scos din ghiarele morții, Ionescule. Nu de giaba mi-am tocit coatele atâția ani pe băncile școalelor din București!”

O scenă tragi-comică în fortăreața dela Belgrad. Ziarul sârbesc „Zastava” din Novisad, descrie o scenă tragi-comică, întâmplată în fortăreața dela Belgrad între prizonierii turci și noii prizonieri bulgari. Când a sosit convoiul cu prizonierii bulgari, făcuți în recentele lupte, Turcii au început să bată din palme și într'un ris batjocoritor, prizonierii bulgari și-au făcut intrarea în fortăreață. În mijlocul aclamărilor batjocoritoare, un prizonier turc s'a ridicat și a ținut următoarea cuvântare Bulgarilor: „Hai! bre! bine-ați venit. Tocmai aveam nevoie de slugi. Noi suntem aci musafiri mai vechi; voi sunteți recruți. Puneți dar mâna pe perii și curățați-ne opincile...”

Prizonierii Bulgari, batjocoriți astfel, s'au repezit asupra prizonierilor turci. Cu greu au putut sentinelele sârbe să despartă cele două tabere înfuriate.

Viteazul Drandarevsky. În București se face mult haz de telegrama pe care un ofițer român a trimis-o generalului bulgar Drandarevsky.

Se știe că generalul se lăudase că va bea cafea pe calea Victoriei.

Ofițerul român îi amintește aceasta și-i spune că îi va oferi el cafeaua la Capsa. Dacă nu vrea să vină de bună voe, ofițerul român îi promite că-i va aduce și astfel, gratuit la București.

O nouă revoluție în Portugalia. După atâtea conjurații și răscoale, cari au pus capăt vieții lui Don Carlos și au făcut pe tânărul rege Manuel să apuce drumul pribegiei, străzile Lisabonei iarăși răsună de împușcături și de explozări de bombe. — Pălcuri-pălcuri se adunau cetele de răzvrățiți înarmați cu bombe și revolve înaintând spre inima capitalei și așteptând primul semn, ca să repeadă bombele distrugătoare ale feericelor palate de pe malurile râului Taja. Orașul furnica de automobile, a căror curse iuți și nervoase erau foarte suspecte. Poliției i-a succes să oprească și să perchițiționeze câteva automobile de aceste și le-a găsit pline de bombe. Înțelegând autoritățile scopul revoluționarilor au mobilizat aproape întreaga garnizoană a Capitalei ducându-o în contra revoluționarilor îndârjiți. Abia după câteva ciocniri i-a sces poliției secundată de armată să-i facă pe răsculați să capituleze.

Revoluția a fost pusă la cale de republicanii radicali.

x Pentru o modernă toaletă de primăvară sau la o haină nouă și o frumoasă pereche de ghețe noi. Ghețe excelente, frumoase și moderne pentru domni și dame se capătă în culoare întunecată sau neagră, au prețuri foarte ieftine la renumita și mare prăvălie de ghețe a lui IOAN VUIA, Deák Ferencz, Sătmar (Szatmár.)

Ultima oră

ROMÂNII AU OCUPAT RUSCIUCUL ȘI PLEVNA!

Arad, 21 Iulie.

Înaintarea rapidă a Românilor și Turcilor precum și victoriile continue ale Sârbilor și Grecilor au deprimat și amarât atât de mult sufletul populației și trupelor bulgare încât amenință cu răscoală dacă guvernul va căuta să încheie grabnic pacea. Regele Ferdinand și guvernul său văzând primejdia ce amenință capitala regatului bulgar au trimis încă azi delegați la Niș cari să înceapă tratative cu delegații român, sârb, grec și muntenegrean cari vor sosi și ei aci.

În cazul când în cursul tratativelor Bulgaria ar refuza să primească condițiile beligeranților, armatele române, turcești, sârbești și grecești vor ocupa întreagă Bulgaria și îi va dicta pacea în Sofia.

Știri primite din București ne anunță că trupele române — urmașii eroilor dela 1877 — au cucerit Plevna.

La încheierea ziarului am primit următoarele telegrame:

Rusciucul în mâinile Românilor.

Rusciuc. — Sâmbătă la amiazi cavaleria română a ocupat Rusciucul.

Ieri alte trupe românești au ocupat Plevna.

Prizonierii bulgari dela Ferdinandovo, vre-o 8000 omeni între cari 1 general și 80 ofițeri au fost aduși în București.

Bulgarii complect înfrânți la Küstendil.

Belgrad. — Sâmbătă la amiazi a început o mare și crâncenă luptă la Küstendil care a ținut până ieri dimineața. Bulgarii au fost înfrânți complect.

Bulgaria a primit condițiunile României.

București. — Guvernul bulgar a comunicat guvernului român că Bulgaria primește condițiile guvernului român. Pacea urmează să fie semnată împreună cu toate statele beligerante.

Bulgaria republică?

Viena. — „Albanische Correspondenz” află din Constantinopol: După informațiunile ziarului „Union” un crucișetor turc a prins o telegramă din care rezultă că revoluționarii bulgari pregătesc un manifest relativ la proclamarea republicii bulgare.

O rugare modestă, care nu vă costă nici o oboesă dar Administrației noastre îi poate fi de mare folos. Administrația noastră [roagă pe toți ceice târguiesc și comandă din articolele anunțate în foaia noastră, — să amintescă că firma a cedit-o în ziarul acesta.

ECONOMIE.

De pe drum.

In dimineața răcoroasă de Sân-Petru și Pavel spre Aiud și Măgina! Drumul dela Teiuș la Aiud e ca masa. În căruța d-lui învățător Stan din Stremți înaintăm sprinten. Suntem trei drumeți: d. Ioan Neagoe, preot în Stremți; d. învățător Stan, un foarte bun cântăreț și cărașul propriei căruțe, ce ne duce. În fine, domnia-lor fiind doi, eu m'am nimerit al treielea.

La dreapta, Murășul și-a revărsat potopul de ape peste câmpiile roditoare și sămănăturile câmpului. Beldiul e isolat din toate părțile. „Zău, că astă toamnă nu era așa de mare apă” observă d. Stan. Și aievea gândești că e urgia lui D-zeu. Murășul e prefăcut în Dunăre. Cătră Aiud apa trece peste drumul țării. Porculeți de fân, clăi de orz se ivesc numai cu vărfurile din întinsul lacului.

Fost-au năcazuri de acestea și toamna trecută. Anii răi, ca și cei buni, nu rămân singuratici ci se însoțesc. Legenda biblică despre cei șapte ani mănoși și șapte ani de foamete își are temeiul în natură.

Astfel și acuma, anii ploioși vor să se însoțească, precum nu de mult însoțitu-s'au anii secetoși.

Totuși, natura și D-zeu nu rămân datori. Alături de holdele înecate, zimbesc, pe locurile mai ridicate, cucuruziști în toată vigoarea.

În astfel de contemplații, iată-ne la vestita pepinieră Fischer.

De-oparte și de alta a drumului, zeci de hectare împărțite și cultivate, cum n'am mai văzut. Școalele agronomice ale Statului sunt adevărate stărpituri pe lângă ce văd aici. Simți adâncă plăcere privind promenada de viță sălbatecă, acățată în piramidă, pe fire de sârmă, prinse la vârful stâlpilor de stejar, mai înalți decât cei de telegraf. Mai incolo trecem pe lângă păduricele de pomișori, de acății altoiți, de brăduleți, de trandafiri, etc. etc. Clădiri mari, cu lungi pivnițe, învrăstează parcul imens.

În acelaș timp adâncă măhnire ne cuprinde, când ne gândim și asemănăm grădinăriile agronomice românești. De ce nu au și proprietarii români de pământ prevederea, priceperea, răbdarea, stăruința, să întemeieze astfel de așezăminte, să facă astfel de lucruri? Neamțul acela de Fischer e venetic în părțile aceste. D. Neagoe îmi arată, colo în fund, petecul de pământ și căsuța în care s'a sălășluit la început întreprinzătorul. Nu-i mai mare decât o grădină bulgărească de zarzavat. A muncit cu pricepere, a răbdat, a cruțat și astăzi are sute de hectare cultivate ireproșabil, încât dă de rușine Statul, cu mult trimbițatele-i școale agronomice budgetivore.

Lucrăm noi ceva în direcția aceasta?

Avem un bun agronom, pe d. Cosciuc. Din mila consistoarelor și a marilor proprietari, astăzi nu e nici profesor, nici administrator de ceva moșie, ci pur și simplu pe drumuri. Eu i-am auzit, în Geoagiu, o prelegere populară despre cultivarea viei și spun drept, că am rămas în-

Wällischhof

în Maria-Enzersdorf lângă Viena.

Sanatoriu și stabiliment de hydrotherapie. Dietetica sistem Dr. Lahmann. Tratament individualizat. Prospective prin direcțiune și medicul șef. **Dr. Marius Sturza.**

cântat. Asemenea ceilalți ascultători, intelectuali și țărani. Imi spune și d. Neagoe, că i-a ascultat în Stremți, lecția despre curățirea pomilor. Toți ascultătorii au rămas cu aceleași impresii, ca noi în Geoagiu. Același lucru l-am auzit despre alte lecții, ținute în diferite sale. Același lucru l-am citit, pe ici pe colo, și în gazete. Și însemnați-vă bine, toate aceste impresii s-au produs într'un timp, când lecțiile agronomice populare erau total compromise de învățătorii ambulanti ai Statului, cu diferitele vorbiri ungurești, tâlmăcite pe românește ca vai de lume; cu multele teorii, luate peste picior de tărâșmea noastră.

Iată — zic un Cosciuc pe drumuri, în loc să-l angajeze vr'un mare proprietar de al nostru să-i croiască o pepinieră, ca alui Fischer de lângă Aiud!

Să nu uităm adevărul, că cel ce știe lucra și lucrează — înaintează și nația care muncește se desvoaltă în paguba celei improductive.

Geoagiu, 18 Iulie 1913.

Gavril Todica.

* O singură notă discordantă mi-se spune, din Alba-Iulia. E foarte explicabilă. În orașe nu sunt potrivite lecții agronomice. Mai degrabă despre meserii, industrii și mișcările sociale.

Bibliografie.

Vitejiile lui Mihai-Vodă apreciate în apus. 1595—1599. Documente din vremile acelea publicate de Nerva Hodoș locotenent în rezervă, comandantul primei baterii de etapă. Cu o prefață de N. Iorga. Această broșură s'a tipărit în 100 exemplare pe hârtie japoneză, în 2000 exemplare pe hârtie de mână, la București în Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, Strada I. St Rasidescu 16. 1913.

A apărut:

„Ramuri” revistă literară ilustrată. Anul VIII. Nr. 10—12. 1 Mai și 15 Iunie cu următorul sumar: C. S. Făgețel. — Poporanismul literar al „Vieții Românești”. Eugenia Ionescu. — Voi plopi înalți (poezie). I. Agârbiceanu. — Legământul Diacului (nuvelă). Const. T. Stolka. — Parfum antic (poezie). D. Tomescu. — Ce este Flacăra? St. O. Iosif. — Ah, Somnul! (poezie). Ileana. — O seară memorabilă — (amintiri). Cassian R. Munteanu. — Dorința din urmă (poezie). M. Strajan. — Pesimismul Doamnei L. Ackermen sau influința materialismului asupra literaturii. Maria Nicolau. — Lacrimi (poezie). Un muritor. — Sesiunea Academiei Române. Ioan Dragu. — După ploaie (schită). Liviu Marian. — Cugetări de August Strindberg. Mihail I. Pricopie. — Luceafărul (schită). Meșterul Manole. — Cronica Culturală. Ilustrațiuni. — Dela expoziția „Tinerimei”. Informațiuni și note bibliografice.

La Librăria „Tribuna” se află de vânzare următoarele opere ale decedatului poet St. O. Iosif.

Versuri, cor. 1.50.

Credințe Poezii cor. 1.50.

Tâlmăcirii cor. 1.50.

Poezii 1893—1909 cor. 2.50.

Cântece (1913) cor. 2.

A fost odată. Poveste în versuri cor. 1.50.

Dimpună cu dl Anghel a scris următoarele:

Caleidoscopul lui A. Mirea 2 volume, cor. 2.

Legenda fungeilor, Poem dramatic în 3 acte cor. 1.

Cometa. Comedie în 3 acte, în versuri cor. 1.

Cireșul lui Lucullus, cor. 1.50.

Erdélyi (Aradi) Victor: Cătălina Doamna noastră. Prețul cor. 5 + 20 fil porto.

Proba cuceririi Silistrei și cadrilaterului de Români. Document autentic, francez din 1595. Tradus de Ion Catina (1913). Prețul Cor 2 + 10 fil. porto. Recom. 35 fil.

Redactor responsabil: Constantin Savu.

MINISTERUL FINANTELOR
Direcțiunea Contabilității Generale a Statului
și a Datoriilor Publice.
Datoria Publică.

Nr. 49946

din 25 Iunie 1913.

PUBLI CAȚI UNE

A 30-a tragere la sorți a titlurilor de rentă 4% amortibilă din 1908, împrumutul de Lei 180,000,000, se va efectua în ziua de 19 Iulie (1 Aug.) 1913, la ora 10 dimineața în sala specială a Ministerului Finanțelor, conform dispozițiilor stabilite prin regulamentul publicat în „Monitorul Oficial” Nr. 245 din 7 Februarie 1906.

La această tragere se vor amortiza titluri pentru valoare nominală de Lei 654.500 în proporția următoare:

23 titluri à	5000 lei	115.000 lei
79	2500	197.500
196	1000	196.000
292	500	146.000

590 titluri p. o valoare nom. de 654.500

Publicul este rugat a asista la tragere.

Directorul Contabilității Gen.
a Statului și a Datoriilor Publice.

D. Petrovici.

Un candidat de avocat

cu practică bună și **UN SCRITOR**
ADVOCAȚIAL versat în afacerile cărților funduare află aplicare momentană, pe lângă condițiile cele mai favorabile, în cancelaria advocațială: O 1261

Dr. Ion P. Olteanu

Lăpușul-Unguresc, (Magyarlápós) com. Szolnok-Doboka.

Caut post de conducător de cancelarie sau cancelist cu 1 Sept. a. c. pe cel puțin 5 ani, în o cancelarie advocațială din Ardeal. Reflectanților domni le voi comunica condițiunile în scris. Am 13 ani de praxă și examenul de executor.

GEORGE MONEA,
Erzsébetváros.

Mo 1263

MAȘINI pentru industria cimentului.

Fabrică pentru țevi de ciment, presă pentru table de ciment și aranjează fabrici complete din ciment

Hazai fémlémez és cementgyári gépgyár r.-t.

BUD PEST VI.,

Reiter Ferencz-u. 66.

TELEFON: 93—13.

Ha 140—120

Bătăturile,

la 997

scortoșenia pielei, urciilor de pe mâni și din față încetează în decurs de 1 zi dacă folosiți „BAMABIN”.
1 sticlă 1 cor., francată 1 coroană 40 fil., 3 sticle franco 3 cor. De vânzare oriunde sau la pregătitor:

Dr. FLESCHE E., farmacist în Győr.

GHEORGHE CIOROGARIU

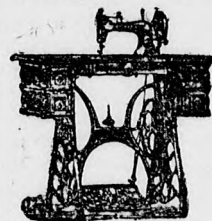
MAESTRU TÂMLAR.

LUGOJ, STRADA ATANASIOVICI No. 10.
(Casa proprie).

(Ci 217—120)

Își recomandă atelierul bine asortat cu materiale uscate. Intreprinde și execută tot felul de lucrări aparținător acestei branșe, aranjamente interne și lucru pentru edificii ori unde, și în ori ce stil, cu prețuri moderate. : : :

Mașini de cusut SINGER

biciclete

gramofoane

plăci

mai ieftine se pot căpața la

Habán József

műszerész (mechanic) (Ha 200—60)

Budapesta, VII. Almásy-tér 14.

Catalog de prețuri ilustrat se trimite gratis. Corespondență în limba germană și maghiară.

Reparări execută ieftin.

Telefon: 33.

Fond. în anul 1899.

Barabás Gergely

sculptor

și întreprinzător de lucrări de beton.

MURÁŠ-ŐSORHEIU (MAROS-VÁSÁRHELY)

Strada Régibarom numărul 34.

Esecută: ornamente de ghips, de ciment de teracotă în culori, de maiolică și peatră artificială, pentru clădiri; pereți, despărțitori, și tavane de table de ghips și după sistemul rabbit; învălitoare moderne de ciment-beton, tablete de granit și mozaic pentru terase.

Padimente excelente artistice colorate. Dolomito învălitoare admirabile defayence Trepte, aietri mormântale, garduri și alte lucrări de beton și pietri artificiale.

Magazin permanent de tablete Rabbit de ghips pentru pereți, și tablete de ciment și mozaic. (Ba 826 20)

Librăria „TRIBUNA”

ARAD, strada Deák-Ferencz Nr. 20.

Dr. Eraclie Sterian, Cum putem mări cantitatea de viață sau paradoxele longevității — — — — — 1:50

Carmen Sylva, Aliunde — Cugetări în limba franceză — — — — — 4:—

H. G. Wels, Primii cameni din lună. Traducere — — — — — 1:—

C. Negruzzi, Viața și opera sa de E. Lovinescu — — — — — 2:—

N. N. Beldiceanu, Chilia dragostii — — — — — 1:50

Al. Cazaban, Intre femeie și pisică — — — — — 1:50

A. Fogazzaro, Misterul poetului. Roman tradus de D. Tomescu 1:80

Elena Farago, Copiilor — — — — — 1:25

Const. A. Giulescu, Privelisti și amintiri — — — — — 1:50

Bucura Dumbrava, Pandurul — — — — — 3:—

Natalia Negru, Mărturisiri. Nuvele — — — — — 2:—

50 figuri contemporane, Desenuri de Iser, text de P. Locusteanu 2:50

Rodia, „Culina” cea mai nouă carte de bucate — — — — — 3:—

Mircea C. Demetriad, Visul lui Ali. Poemă fantastică în 8 ieoane 2:—

N. Zaharia, Cugetători și literați străini, (Maupassant Shakespeare, Gorki etc.) Psihologia lui Hamlet — — — — — 2:50

Doctorul F. Grünfeld, Viața sexuală — — — — — 1:—

V. Zaharia, Studii psihologice — — — — — 1:—

Mme Bernier, Povestea unei fete. Localizare de Candid Mușlea —30

M. Theodorian-Carada, Medaliiși plachete — — — — — 1:50

Victor Eftimiu, Cocoșul negru — — — — — 2:50

Alexandru Lupeanu, De vorbă cu sătenii, Gânduri și îndemnuri —70

Dr. Ioan Lupaș, Misiunea episcopilor Gher. Adamovici și I. Bob 1:—

Dr. Ioan Lupaș, Mitropolitul Andrei Șaguna. Monografie istorică 3:—

Honoré de Balzac, O afacere întunecoasă — — — — — 60

Detlev Stern, Bulgaria sângerândă — — — — — 80

D. D. Pătrășcanu, Timotheiu Mucenicul — — — — — 2:—

E. Lovinescu, Aripa morței — — — — — 1:80

Maria Cioban, Scrisori către eleve — — — — — 1:—

Rudolphe Bringer, Spionii lui Napoleon — — — — — 1:—

Erdélyi (Aradi) Victor, Catarina Doamna noastră — — — — — 5:—

Guy de Maupassant, Bel Ami. Roman, traducere — — — — — 1:20

Guy de Maupassant, O viață. Roman, trad. de Haralamb G. Lecca 1:20

Alphonse Daudet Jack, traducere de Haralamb G. Lecca — 1:80

Max Nordau, Minciunile convenționale ale civilizației noastre — 1:20

Sacher-Masoch, Hadaska, roman — — — — — 60

Balzac, Eugenia Gandet. Roman, traducere de Ludovic Daus —90

Emile Zola, Tereza Raquin, traducere — — — — — 60

Andersen, Grădina raiului și alte povestiri — — — — — 60

B. Nemțeanu, O călătorie în lumea albinelor (pentru copii) —30

Duliu Zamfirescu, Lydda, Nuvele roman — — — — — 60

M. Gorki, Scene din viața vagabonzilor — — — — — 60

A. L. Ivela, Povestiri muzicale — — — — — 30

E. Wildenbruch, Invidia, traducere — — — — — 30

Jules Verne, Oculul pământului în 80 de zile, traducere — — 1:20

Ioan Al. Brătescu Voinesți, Neamul Udreștilor, Schițe și nuvele —30

Leon Tolstoi, Amintiri dela Sevastopol, scene din asediul dela 1854, 2 volume — — — — — 60

Leon Tolstoi, Povestiri populare — — — — — 30

Voldire, Prințesa din Babilon — — — — — 30

Quida, O frunză în vijelie — — — — — 30

Pietari, Paivarinta, nuvele filandeze — — — — — 30

Edgar Poe, Povestiri extraordinare — — — — — 30

Carl Ewald, Icoane din viața animalelor și plantelor — — —30

M. Lungianu, La cruci, Icoane dela țară — — — — — 30

Thomas Carlyle, Munca, sinceritate, tăcere — — — — — 30

St. O Iosif, Cânteece — — — — — 2:—

D. Alessiu, Cultura legumelor — — — — — 2:75

D. Alessiu, Cultura arborilor roditori — — — — — 2:25

D. Alessiu, Creșterea pasărilor domestice — — — — — 1:50

Academia Română din București a acordat anul acesta premiul de 120.000 coroane dlui G. Murnu pentru valoroasa traducere a Iliadei lui Omer. Cartea se află de vânzare la **Librăria „Tribuna” din Arad**, cu prețul de 4 cor. + 55 fil. porto recomandat.

Ilustrate dela balul costumat (toate modele nouă) din Arad. bucata costă 20 fil., 1 serie de 15 bucăți Cor. 2 60 plus porto postal (colorate și matt)

Cărți de rugăciuni dela 20 fil. până la Cor. 10

Notise (carnete) dela 6 fileri în sus.

Ilustrate, cu porturi naționale românești, cu familia domnitoare din România, engleze, brom etc. cu prețuri moderate.

Cele mai moderne hârtii de scris în cutii dela 60 fil. în sus, în mape dela 20 fileri în sus. — Creioane, penițe, condeie, călămare, tampoane, cerneală, gummi-arabi cum calitate bună și ieftine.

De vânzare la Librăria „Tribuna” din Arad.

Cine voește să cumpere INCĂLȚĂMINTE

fabricate în țară într'adevăr fine, comode, elegante și durabile acela să cumpere cu încredere dela

IOAN VUIA, Sătmar

(SĂTMAR) Deák-tér.

— (În casa lui Keresztes András). —

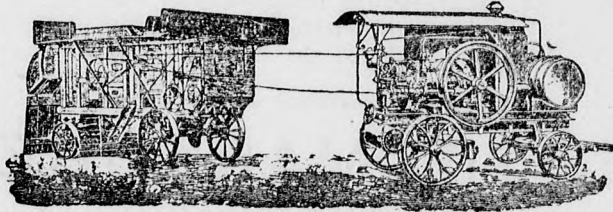

Ține în magazinul său de ghetete bogat asortat numai ghetete și cioboate pregătite în țară din piele fină veritabilă cu prețuri foarte moderate, fabricate imitate nu are și marfele sale în privința execuțiunii dragălașe sunt neîntrecute. — La dorință se pregătesc totfelul de ghetete și cioboate după măsură.

INȘTIINȚARE! Aducem la cunoștința domnilor propriet. economi, că pentru sezonul trierului suntem în pozițiunea să putem expedia imediat 3 garnituri de 4 HP. pentru imblătit cu vapori, 6 garnituri de 6 HP. și 6 garnituri de 8 HP., precum și mai multe garnituri de imblătit cu benzină și motoare foarte ieftine și pe lângă plătiri favorabile în rate de fabrică. Avem în depozit mai multe garnituri uzate.

„ Schimbăm garnituri. ”

Bu 1189

FRĂȚII BURZA prăvălie de mașini econ. și ferărie, reprezent. cerc. ai fabr. de mașini Schlick și Nicholson.
ARAD, PIATA BOROS-BÉNI NUMĂRUL 1.

E rușinos și scandalos

să umbli cu ghetetele murdare când ghetetele curățite cu noua inventată cremă Ferbol în decurs de 5 minute devin ca și noi. De vânzare în orice culoare. Prețul unui tub 60 fil. Primim ghetete spre vopsire, 1 pereche 60 fil. în decurs de 3 ore sunt gata. Sa 921

Tocuri de gumă: „Palma”, „Para”, „The Star”, precum și șireturi pentru ghetete și creme cu prețuri foarte ieftine. Prețuri fixe.

Fiți atenți la firmă!

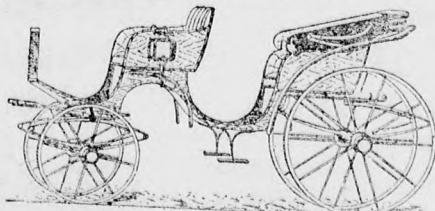
Sándor Dezső magazin de ghetete

ARAD, strada Deák Ferencz numărul 8.

STEFAN REGEL, măestru de trăsuri

LUGOJ, str. Buziașului nr. 30. (Casa proprie).

Ofer onoratului public bogatul meu magazin de totfelul de birje, drocare și totfelul de trăsuri țărănești.

Lucrările de faur, reparările trăsurilor și alte lucrări în această branșă se execută în mod artistic. Re 1254

Prețuri ieftine.

In atențiunea publicității din localitate și provincie.

Varga György

maestru de cuptoare

Oradea-mare (Nagyvárad), str. Hid nr. 19.

In marele său magazin se pregătesc cele mai frumoase —
cuptoare de olane samette
cu prețuri moderate, atât pentru localitate cât și pentru provincie.

Reparările se execută cu prețuri moderate.

Va 829—82

PRINCZ TESTVÉREK

Atelier de mașini și pentru clădit mori în
Szatmár.

Pregătesc petrine și orice mașini pentru stors olei, mănate cu apă, mașini de desghioțat, sfărmat și prese, pe lângă asta cele mai exacte transmisii cu tracțiune circumpețială. Instalăm mori pe tain, ori cu cilindre.

MI 827—60

„Vulkán” fântâni cu lanț

recunoscute ca cele mai excelente dintre toate fabricațiile de acest fel de până acum.

De vânzare exclusiv la fabricantul

IOSIF MARKUCZ

atelier industrial de lăcătușerie

Oradea-mare (Nagyvárad), strada Academiei n-rul 1.

:: Catalog de prețuri franco. ::

CASSA de PĂSTRARE (REUNIUNE) în SĂLIȘTE.

AVIZ.

Cassa de păstrare (Reuniune) în Săliște primește depuneri spre fructificare cu 5 și 5½ % după mărimea sumei și termenul de abdicere.

DAREA DE INTERESE O PLĂTEȘTE INSTITUTUL D RECTIUNEA.

(Ca 1250)

ve 855—60

VERES FERENCZ

atelier de măsurit cu putere motorică pentru zidiri și mobile

DEJ — (DEÉS) str. Ludovic Kossuth, nr. 63.

Magazin de mobilie pentru prânzitoare, dormitoare și saloane.
icoane oglinzi, covorașe și . . .

Execută totfelul de lucrări pentru zidiri, mobile și orice lucrări în această branșă, cu prețurile cele mai moderate, din material excelent și uscat.

Noutăți de ghețe de toamnă.

Ghețe de prima calitate, cu marca Salamander, pentru domni și doamne

Coroane 16-50 și 20-50.

Magazin special WEINBERGER JANOS

Ve 847—156 magazin de ghețe

ARAD **TIMIȘOARA**

bulev. Andrássy nr. 20 (Tomcsvár) Căminu-Balváros, Muzsalyi-u. nr. 10.

Dacă suferi în dureri de stomac!

Fără durere în timpul cel mai scurt și cu siguranță, chiar și în cele mai neglijate cazuri, folosește

„LAXA” (purgativul de fier) ^{al lui} SÁNDOR.

care curățește stomacul și intestinale de toate materiile nefolositoare care sunt lipite de ele și prin aceasta împiedică incuierile și toate morburile ce ar proveni din aceste, ș. a.: durere de cap, sgârșiri, arsuri, apăsare de stomac, iritare de vomare, greață, răgâieli etc.

O sticlă costă 50 fil., 6 sticle deodată 2-50 fil., 12 sticle 5 coroane. Efectul purgativului de fier „LAXA” va fi permanentă dacă deodată cu ea folosim

„Regenolul” balsam de stomac ^{al lui} SÁNDOR

„REGENOLUL”, această esență de stomac vindecă orice soi de morburii de stomac și intestine precum și durerea de cap, curgerea (năpădirea) de sânge, curăță sângele și face apetit în gradul superlativ. În cazuri de colică și iritație de vomare în timpul cel mai scurt are efect.

O sticlă cu îndrumările de lipsă costă 1-20 fileri. Originalul „LAXA” și „REGENOLUL” se poate afla la preparatorul original:

SÁNDOR ZOLTÁN

farmacist în Erdőscentgyörgy (Ardeal).

Fiecare sticlă e provăzută cu vigneta „INGERUL” la ce e de recomandat să fie cu atențiune!

(Sa 572—)

CEL MAI MODERN INSTITUT
TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN
UNGARIA ȘI TRANSILVANIA

„CONCORDIA”

TELEFON
NR. 750.

SOCIETATE PE ACȚIUNI.

TELEFON
NR. 750.

ARAD

STRADA ZRINYI, NUMĂRUL 1|a.

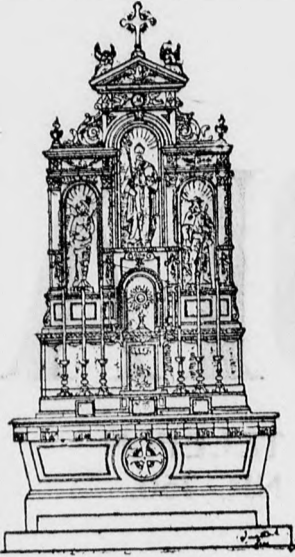
Fiind aprovizionat cu cele mai moderne mașini din străinătate și patrie ca: mașini de cules, mașini de tipar, mașini de tăiat și mașini de vărsat clișeie, precum și cu cele mai moderne litere, primește spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci și societăți, precum și tipărituri advocaționale, invitații de logodnă, cununie și pentru petreceri. Anunțuri funebre se execută cu cea mai mare urgență. Se execută tot felul de lucrări de aceasta branșă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare
promptă.

Prețuri
moderate.

SCHMIDT JÁNOS

instituit pentru ridicarea altarelor în
BUDAPESTA, Kőbányai-ut nrul 53.

Prețeste: altare, amvoane, cripte, statui sfinte și întregul aranjament bisericesc, în orice stil, conform pretenziunilor artistice și pe lângă prețuri convenabile. Se recomandă specialist de München la renovarea altarelor vechi. Planuri și cataloage trimit gratuit precum și primirea muncii o face pe sepele sale proprii. Si 1163

Prețuri moderate. Condițiuni favorabile de plată.
A apărut catalogul cel mai nou.

(Ba 147-104)

Cele mai bune

oroloage

cele mai solide și cele mai moderne

Juvaericele

atât pe bani gata, cât și în rate pe lângă **chezășie de 10 ani** și prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János

orologer în SZEGED

CATALOG CU 2000 CHIPURI SE TRIMITE GRATUIT.

Notă: că numai aceia vor primi catalogul gratuit cari îl cer cu provocare în ziarul „Românul” (adecă scriu că a citit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

Recomandate de către cei mai renumiți medici

Bandaje,

pieșoare artificiale, corsete, legături pentru pânzele irigatoare, stropitoare, suspensorii, îndreptătoare, ciorapi de gumă, vată (bumbac) legătoare și articlii pentru bolnavi precum și cele mai excelente prezervative franceze pentru femei și bărbați, se vând cu prețuri ieftine la

KEPES ELEK, bandagist.

Tot acolo se poate căpăta vestitul prezervativ „nostobus ultra” și „606”. Sală separată, serviciu de probe pentru dame și bărbați. Pentru oficanți și maeștri reduceri de preț

NAGYVÁRAD == SASPASAGE.

Ke 830

Prăvălie nouă!**Szántó Mór és Tsa**

magazin de haine pentru bărbați, băieți și copii

ARAD, palatul teatrului.

Sa 1708

PRĂVĂLIE NOUĂ!

Prețuri fixe:

Mare asortiment de
Noutăți de primăvară,
Haine ocazionale,
Haine pentru turiști și pentru sport,
Pardesiuri moderne, pantaloni și
haine pentru copii,
precum și surtuțe impermeabile de gumă.

Prețuri fixe:

PRĂVĂLIE NOUĂ!

Rugăm a ne cerceta saloanele noastre, fără obligamentul de cumpărare.

Prăvălie nouă!

TIPARUL TIPOGRAFIEI „CONCORDIA” ARAD.